POT DO DOBREGA BRALCA

Formativni koraki

1. Vem, zakaj berem.

2. Pred branjem pogledam naslov, slike in napovem vsebino.

3. Med branjem berem zbrano in označim pomembne dele.

4. Ustavim se, če česa ne razumem, in poiščem pomen.

5. Po branju povzamem bistvo.

6. Preverim kriterije uspešnosti.

7. Razmislim: Kaj že znam? Kaj bom še izboljšal/-a?

Kriteriji uspešnosti

- Berem natančno.
- Razumem prebrano.
- Znam poiskati pomembne podatke.
- Znam povedati svoje mnenje.

Vsak dan me branje naredi bolj radovednega in pametnega!

KORAKI DOBREGA BRALCA

Pred, med in po branju

1. PRED BRANJEM

- Pogledam naslov in slike.
- Razmislim, kaj že vem o temi.
- Postavim si cilj: Zakaj berem?

2. MED BRANJEM

- Berem zbrano in natančno.
- Označim pomembne podatke.
- Ustavim se pri neznanih besedah.
- Postavljam vprašanja: Ali razumem?

3. PO BRANJU

- Povzamem bistvo.
- Odgovorim na vprašanja.
- Povem svoje mnenje.
- Razmislim, kaj sem se naučil/-a.

Povratna informacija

Pohvala + nasvet za naprej

Moj naslednji korak

Kaj bom prihodnjič naredil/-a še bolje?

SAMOVREDNOTENJE BRANJA

Kako postajam boljši bralec?

1 Danes sem ...

- ☐ bral/-a zbrano
- ☐ razumel/-a besedilo
- ☐ poiskal/-a pomembne podatke
- ☐ znal/-a povzeti bistvo
- ☐ odgovoril/-a na vprašanja
- ☐ povedal/-a svoje mnenje

2 SEMAFOR MOJEGA BRANJA

Znam	Še	Potrebujem
samostojno.	vadim.	pomoč.

3 Moj cilj za naprej

Naslednjič bom bolj pazil/-a na ...

.....

Vaditi želim ...

.....

Ponosen/-na sem, ker ...

.....

Kriteriji uspešnosti

- Berem natančno.
- Razumem prebrano.
- Znam poiskati pomembne podatke.
- Znam povedati svoje mnenje.

PREVERJANJE BRANJA – 5. RAZRED

Naloge in kriteriji uspešnosti

1 RAZUMEVANJE DOBESEDNEGA POMENA

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

- Kje se je zgodila zgodba?
- Kdo je glavni junak?
- Kaj se je najprej zgodilo?
- Kako se je zgodba končala?

2 RAZUMEVANJE VSEBINE

Preberi besedilo in izberi pravilen odgovor.

Kateri odgovor najbolje povzame glavno sporočilo besedila?

3 RAZUMEVANJE POMENA BESED

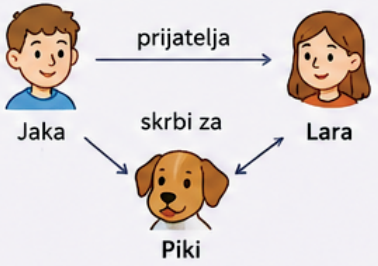
Poišči pomen neznanih besed iz besedila.

- Kaj pomeni beseda pogumen?
- Najdi v besedilu besedo, ki pomeni isto kot vesel.

4 RAZUMEVANJE POVEZAV V BESEDILU

Kako so med seboj povezani junaki, dogodki, kraji ...?

- Kako sta povezana Jaka in Lara?
- Zakaj je Piki pomemben za zgodbo?

5 RAZUMEVANJE IN VREDNOTENJE

Izrazi svoje mnenje o besedilu in ga utemelji.

- Kaj ti je bilo v besedilu najbolj všeč?
- Se strinjaš z ravnanjem junaka? Zakaj?
- Kaj bi spremenil/-a v zgodbi?

SPLOŠNA NAVODILA

- Natančno preberi besedilo.
- Odgovarjaj z mislijo na besedilo.
- Uporabi popolne povedi.
- Piši čitljivo in pregledno.
- Preveri svoje odgovore.

KRITERIJI USPEŠNOSTI

PODROČJE	ODLIČNO (4)	PRAV DOBRO (3)	DOBRO (2)	POTREBUJE POMOČ (1)
Razumevanje dobesednega pomena	Vsi odgovori so pravilni in popolni.	Večina odgovorov je pravilnih in popolnih.	Nekateri odgovori so pravilni in popolni.	Odgovori so pomanjkljivi ali napačni.
Razumevanje vsebine	Vsi odgovori so pravilni in popolni.	Večina odgovorov je pravilnih in popolnih.	Nekateri odgovori so pravilni in popolni.	Odgovori so pomanjkljivi ali napačni.
Razumevanje pomena besed	Vsi odgovori so pravilni in popolni.	Večina odgovorov je pravilnih in popolnih.	Nekateri odgovori so pravilni in popolni.	Odgovori so pomanjkljivi ali napačni.
Razumevanje povezav v besedilu	Vsi odgovori so pravilni in popolni.	Večina odgovorov je pravilnih in popolnih.	Nekateri odgovori so pravilni in popolni.	Odgovori so pomanjkljivi ali napačni.
Razumevanje in vrednotenje	Vsi odgovori so pravilni in popolni.	Večina odgovorov je pravilnih in popolnih.	Nekateri odgovori so pravilni in popolni.	Odgovori so pomanjkljivi ali napačni.

CILJ: Postati zoren, samostojen in kritičen bralec, ki razume besedila, razmišlja o njih in zna izraziti svoje mnenje.

BESEDILO 1: SKRIVNOST STAREGA HRASTA

1. del

Na robu vasi Dolina je stal star hrast. Bil je tako velik, da ga trije odrasli ljudje ne bi mogli objeti, tudi če bi se prijeli za roke. Njegove veje so se raztezale daleč na vse strani in poleti metale prijetno senco na travnik pod njim. Vaščani so radi pripovedovali, da je hrast starejši od vseh hiš v vasi. Nekateri so celo trdili, da je stal tam že takrat, ko skozi vas še ni vodila cesta, ampak le ozka blatna pot.

Otroci so se pod hrastom pogosto igrali. Spomladi so tam nabirali prve marjetice, poleti so sedeli v senci in jedli sladoled, jeseni pa zbirali želode za šolske ustvarjalne delavnice. Pozimi je bil hrast videti povsem drugače. Njegove gole veje so se dvigale proti nebu kakor dolgi prsti, pod njim pa so se otroci radi kepali.

Nekega petkovega popoldneva so se pod hrastom zbrali učenci petega razreda. Učiteljica Anja jim je naročila, naj za naravoslovni dan opazujejo drevo in njegovo okolico. Vsaka skupina je dobila posebno nalogo. Ena skupina je merila obseg debla, druga je opazovala liste, tretja je iskala živali, ki živijo v bližini drevesa, četrta pa je zapisovala zgodbe, ki so jih o hrastu povedali starejši vaščani.

Maja, Tine in Jakob so bili v skupini, ki je zbirala zgodbe. Najprej so obiskali gospo Marijo, najstarejšo prebivalko vasi. Sedela je na klopi pred hišo in pletla volnene nogavice. Ko so jo vprašali, kaj ve o starem hrastu, se ji je obraz razjasnil.

»Oh, ta hrast,« je rekla počasi. »Ko sem bila majhna, smo se otroci tam skrivali pred soncem. Moj dedek mi je pripovedoval, da so se nekoč pod hrastom zbirali vaščani, kadar so se morali dogovoriti o pomembnih stvareh. Tam so se pogovarjali o delu na polju, o popravilih poti in o pomoči družinam, ki so jo potrebovale.«

Otroci so si vse skrbno zapisali. Nato jih je gospa Marija povabila v hišo. Iz stare lesene skrinje je vzela porumenel zvezek. V njem so bile risbe in kratki zapisi njenega dedka. Na eni strani je bila narisana podoba hrasta. Pod risbo je pisalo: »Hrast nas uči potrpežljivosti. Raste počasi, a trdno.«

Jakob je stavek prebral na glas. Vsem se je zdel pomemben, zato so ga prepisali v svoje zapiske. Ko so se vrnili pod hrast, so opazili, da se je okoli drevesa zbralo več učencev. Nekateri so našli mravljišče, drugi so opazovali ptico, ki je sedela na veji. Učiteljica je razložila, da staro drevo ni pomembno samo zaradi svoje zgodovine, temveč tudi zato, ker je življenjski prostor za številna živa bitja.

Tine je med koreninami opazil majhen kovinski predmet. Previdno ga je pobral in obrisal z robčkom. Bil je star gumb, okrašen z drobnim vzorcem. Učiteljica je rekla, da ga ne smejo kar odnesti domov, saj je lahko del preteklosti kraja. Predlagala je, da ga pokažejo krajevnemu muzeju.

BESEDILO 1: SKRIVNOST STAREGA HRASTA

2. del in vprašanja

Naslednji teden je razred obiskala gospa iz muzeja. Povedala jim je, da gumb verjetno izvira iz starega plašča, kakršne so ljudje nosili pred mnogimi leti. Otrokom je pojasnila, da majhni predmeti včasih pripovedujejo velike zgodbe, če jih znamo opazovati in pravilno raziskati.

Učenci so iz svojih zapiskov, risb in fotografij pripravili razstavo z naslovom »Naš stari hrast«. Na plakat so zapisali tudi misel iz porumenelega zvezka: »Hrast nas uči potrpežljivosti. Raste počasi, a trdno.« Razstava je bila postavljena v šolski avli. Obiskali so jo učenci, učitelji, starši in nekateri vaščani.

Ko je Maja stala pred plakatom, je pomislila, da hrast ni samo drevo. Bil je del spominov, dom za živali, prostor za igro in simbol vasi. Od takrat naprej ga ni več gledala enako. Vsakič, ko je šla mimo njega, se ji je zdelo, kot da ji tiho pripoveduje zgodbe, ki jih še ni slišala.

VPRAŠANJA

1. Kje je stal stari hrast?
2. Kako velik je bil hrast?
3. Kaj so otroci pod hrastom počeli v različnih letnih časih?
4. Zakaj so se učenci petega razreda zbrali pod hrastom?
5. Katere naloge so imele posamezne skupine?
6. Koga so obiskali Maja, Tine in Jakob?
7. Kaj je gospa Marija povedala o hrastu?
8. Kaj je bilo zapisano v porumenelem zvezku?
9. Kateri predmet je Tine našel med koreninami?
10. Zakaj učiteljica ni dovolila, da bi Tine gumb odnesel domov?
11. Kaj je gospa iz muzeja povedala o gumbu?
12. Kako so učenci predstavili svoje delo?
13. Pojasni poved: »Hrast nas uči potrpežljivosti. Raste počasi, a trdno.«
14. Zakaj je bil hrast pomemben za vas?
15. Iz besedila izpiši tri dokaze, da je bil hrast pomemben tudi za živali.
16. Kaj pomeni beseda življenjski prostor?
17. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
18. Ali meniš, da bi morali stara drevesa varovati? Odgovor utemelji.
19. Kaj bi lahko učenci še raziskali o hrastu?
20. Predlagaj drugačen naslov za besedilo.

BESEDILO 2: DAN, KO JE ŠOLA DIŠALA PO KRUHU

1. del

V sredo zjutraj je po hodnikih Osnovne šole Sončni grič dišalo drugače kot običajno. Namesto vonja po mokrih čevljih, šolskih zvezkih in čistilu se je po zraku širil topel vonj po sveže pečenem kruhu. Učenci so že pri vhodu radovedno pogledovali proti jedilnici, od koder je prihajalo prijetno brnenje glasov.

Tistega dne so imeli učenci petih razredov tehniški dan z naslovom »Od zrna do kruha«. Namen dneva ni bil samo speči kruh, ampak razumeti, koliko dela, znanja in potrpežljivosti je potrebnih, preden rezina kruha pride na krožnik. Učiteljica Nina je že prejšnji dan učencem naročila, naj doma vprašajo stare starše ali starše, ali poznajo kakšen pregovor o kruhu.

Ko so se učenci zbrali v učilnici, so najprej prebrali nekaj pregovorov. Lara je povedala: »Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.« Učiteljica je pojasnila, da ta pregovor govori o spoštovanju hrane. V preteklosti kruh ni bil samoumeven. Ljudje so morali zemljo obdelati, posejati žito, ga požeti, zmleti v moko, zamesiti testo in ga speči. Vsak kos kruha je bil rezultat trdega dela.

Nato je učence obiskal gospod Peter, lokalni pek. S seboj je prinesel več vrst moke: belo, polnozrnato, rženo in koruzno. Vsako moko so učenci lahko potipali in povonjali. Ugotovili so, da se razlikujejo po barvi, vonju in otipu. Polnozrnata moka je bila bolj groba, bela moka pa mehkejša in svetlejša.

Gospod Peter jim je pokazal tudi pšenična zrna. Razložil je, da se moka ne pojavi kar sama od sebe v trgovini. Najprej mora zrno zrasti na polju. Kmetje zemljo pripravijo, posejejo žito in skrbijo zanj. Ko žito dozori, ga požanjejo. Zrna nato odpeljejo v mlin, kjer jih zmeljejo v moko. Iz moke, vode, kvasa in soli pa lahko nastane testo.

Po uvodnem delu so se učenci razdelili v skupine. Vsaka skupina je dobila posodo, moko, mlačno vodo, sol, kvas in leseno kuhalnico. Najprej so morali natančno prebrati recept. Učiteljica jih je opozorila, da je pri pripravi testa pomemben vrstni red. Če bi dodali preveč soli neposredno na kvas, testo morda ne bi dobro vzhajalo.

V Janovi skupini so se dela lotili zelo hitro. Jan je želel pokazati, da zna vse sam, zato je stresel moko v posodo, dodal vodo in začel mešati. Kmalu je ugotovil, da je testo preveč lepljivo. Sošolka Nika je predlagala, naj še enkrat pogledajo recept. Ugotovili so, da so dodali premalo moke in pozabili sol. Učiteljica jih ni grajala, ampak jih je vprašala, kaj so se iz tega naučili. Jan je priznal, da ni dovolj natančno bral navodil.

Ko so skupine zamesile testo, so ga pokrile s čistimi krpami. Testo je moralo vzhajati. Med čakanjem so učenci poslušali zgodbo o tem, kako so nekoč kruh pekli v krušnih pečeh. Peka kruha je bila pogosto družinski dogodek. Otroci so pomagali prinašati drva, odrasli pa so pripravili testo. Kruh so pekli za več dni, zato so ga skrbno shranili.

BESEDILO 2: DAN, KO JE ŠOLA DIŠALA PO KRUHU

2. del in vprašanja

Po uri vzhajanja se je testo povečalo. Učenci so ga oblikovali v manjše hlebčke. Nekateri so jih okrasili s semeni, drugi so na vrh zarezali križ ali črte. Ko so hlebčke odnesli v kuhinjo, je bila jedilnica polna pričakovanja. Medtem ko se je kruh pekel, so učenci izdelali plakate o poti kruha od polja do mize.

Ko je bil kruh pečen, so ga previdno prinesli nazaj v učilnico. Skorja je bila zlato rjava in hrustljava. Učenci so morali počakati, da se je kruh nekoliko ohladil. To je bilo najtežje. Ko so ga končno razrezali, se je iz njega dvignila topla para. Vsak učenec je dobil košček. Nekateri so rekli, da je to najboljši kruh, kar so ga kdaj jedli.

Ob koncu dneva so učenci zapisali, kaj so se naučili. Lara je napisala, da hrane ne smemo metati stran. Nika je zapisala, da je treba pri delu sodelovati. Jan pa je napisal, da moraš recept najprej natančno prebrati, če želiš, da ti jed uspe. Učiteljica Nina je bila zadovoljna. Povedala je, da kruh ni samo hrana, ampak tudi simbol dela, skupnosti in spoštovanja.

Ko so učenci odhajali domov, je vsak v papirnati vrečki nesel majhen hlebček. Po šoli je še vedno dišalo po kruhu. Morda je prav zato tisti dan nihče ni pustil malice na krožniku.

VPRAŠANJA

1. Po čem je v sredo zjutraj dišalo v šoli?
2. Kako se je imenoval tehniški dan?
3. Kaj je bil namen tehniškega dne?
4. Kateri pregovor je povedala Lara?
5. Kaj pomeni pregovor o kruhu, ki pade na tla?
6. Kdo je obiskal učence?
7. Katere vrste moke je prinesel gospod Peter?
8. Kako se polnozrnata moka razlikuje od bele?
9. Opiši pot od zrna do kruha.
10. Katere sestavine so učenci potrebovali za testo?
11. Zakaj je bilo pomembno natančno prebrati recept?
12. Kaj se je zgodilo v Janovi skupini?
13. Kaj se je Jan naučil iz svoje napake?
14. Zakaj je moralo testo vzhajati?
15. Kaj so učenci počeli med čakanjem?
16. Kako so učenci okrasili hlebčke?
17. Kaj so zapisali na plakate?
18. Zakaj je bilo čakanje na ohlajen kruh za učence težko?
19. Kaj pomeni, da je kruh simbol dela, skupnosti in spoštovanja?
20. Iz besedila izpiši tri primere sodelovanja.
21. Obnovi besedilo v šestih povedih.
22. Kateri del besedila se ti zdi najpomembnejši? Zakaj?
23. Kaj bi se zgodilo, če učenci ne bi sodelovali?
24. Kako lahko doma pokažemo spoštovanje do hrane?
25. Predlagaj še eno dejavnost, ki bi jo lahko učenci izvedli na tak tehniški dan.

BESEDILO 3: DEČEK, KI JE POSLUŠAL REKO

1. del

Matic je živel v majhnem kraju ob reki. Reka ni bila zelo široka, vendar je bila za prebivalce kraja pomembna. Ob njej so se ljudje sprehajali, ribiči so ob jutrih mirno sedeli na bregu, otroci pa so poleti v plitvem delu namakali noge. Starejšli krajani so pogosto rekli, da reka pove, kakšno je življenje v kraju. Če je bila čista in mirna, so bili ljudje ponosni. Če je bila umazana, so vedeli, da morajo nekaj spremeniti.

Matic je imel reko rad. Po pouku se je pogosto ustavil na lesenem mostu in opazoval vodo. Včasih je s seboj prinesel zvezek in risal gladino, kamne, trstičje in race. Najraje je poslušal zvok vode, ki se je pretakala čez manjše skale. Zdelo se mu je, kot da reka govori, samo razumeti jo je treba.

Nekega ponedeljka je Matic opazil, da je ob bregu več odpadkov kot običajno. Med travo je ležala prazna plastenka, nekoliko naprej je veter premikal plastično vrečko, med koreninami vrbe pa se je zataknila stara pločevinka. Maticu prizor ni bil všeč. Najprej je pomislil, da bi odpadke pobral sam, vendar je kmalu ugotovil, da jih je preveč.

Naslednji dan je pri naravoslovju učiteljica govorila o onesnaževanju voda. Učencem je razložila, da odpadki v naravi ne izginejo kar sami od sebe. Plastenka lahko v okolju ostane zelo dolgo. Plastična vrečka lahko konča v vodi, kjer ogroža živali. Tudi majhen odpadek lahko povzroči veliko škodo, če ga ljudje brezbrižno odvržejo.

Matic je dvignil roko in povedal, kaj je opazil ob reki. Nekateri sošolci so prikimali. Tudi oni so v zadnjih dneh videli odpadke. Učiteljica je predlagala, da bi razred pripravil čistilno akcijo. A preden bi se je lotili, so morali narediti načrt. Dogovorili so se, da bodo o akciji obvestili ravnateljico, starše in občino. Potrebovali so vreče, rokavice in odrasle spremljevalce.

V petek so učenci izdelali plakate. Na enega so zapisali: »Reka ni koš za smeti.« Na drugega: »Kar prineseš v naravo, odnesi tudi domov.« Matic je narisal raco, ki plava med čistimi lokvanji. Plakati so viseli pri vhodu v šolo, v knjižnici in na oglasni deski pred trgovino.

Čistilna akcija je potekala naslednjo soboto. Zbralo se je več ljudi, kot so pričakovali. Prišli so učenci, starši, učitelji, ribiči in nekaj krajanov. Ravnateljica je vse pozdravila in opozorila, da morajo biti previdni. Nihče ni smel sam plezati po strmem bregu ali pobirati nevarnih predmetov. Odrasli so poskrbeli za varnost, otroci pa so pobirali papirčke, plastenke in druge manjše odpadke.

Matic je delal v skupini z Laro in Nejcem. Hodili so počasi in natančno pregledovali travo ob poti. Našli so veliko stvari: pokrovčke, ovitke od čokoladic, plastenke, staro nogavico in celo zlomljen dežnik. Nejc se je začudil, kako lahko ljudje toliko stvari odvržejo v naravo. Lara je rekla, da nekateri morda mislijo, da en sam odpadek ni pomemben. Matic pa je dodal, da veliko posameznih odpadkov skupaj postane velik problem.

Po dveh urah dela so bile vreče polne. Občina je poskrbela, da so odpadke pravilno odpeljali. Učenci so bili utrujeni, a zadovoljni. Ko so se ozrli proti reki, je bil breg videti lepši. Voda se je še vedno pretakala čez skale, veter je premikal trstičje, race pa so mirno plavale blizu mostu.

Naslednji teden so učenci pri slovenščini pisali razmišljanje z naslovom »Kaj mi pomeni reka«. Matic je napisal, da reka ni samo voda, ki teče mimo kraja. Je prostor za živali, rastline in ljudi. Je del doma. Če skrbimo zanjo, skrbimo tudi zase.

BESEDILO 3: DEČEK, KI JE POSLUŠAL REKO

2. del in vprašanja

Učiteljica je nekaj zapisov prebrala na šolskem radiu. Maticov zapis je poslušala tudi njegova babica. Popoldne mu je rekla, da je ponosna nanj. Povedala mu je, da so se tudi nekoč ljudje zbirali ob reki in pazili, da je ostala čista, saj so vedeli, da brez vode ni življenja.

Od takrat se je Matic na mostu ustavljal še pogosteje. Toda zdaj ni samo opazoval vode. Opazoval je tudi ljudi. Vesel je bil, ko je videl, da sprehajalci odpadke odnašajo s seboj. Nekoč je mlajšega dečka opozoril, naj papirček vrže v koš. Deček ga je poslušal.

Matic se je nasmehnil. Zdelo se mu je, da reka tistega dne teče nekoliko glasneje. Morda se mu je le zdelo, morda pa se mu je zahvaljevala.

VPRAŠANJA

1. Kje je živel Matic?
2. Zakaj je bila reka pomembna za kraj?
3. Kaj je Matic rad počel na lesenem mostu?
4. Kaj je nekega ponedeljka opazil ob bregu?
5. Zakaj odpadkov ni mogel pobrati sam?
6. O čem je učiteljica govorila pri naravoslovju?
7. Zakaj so plastični odpadki nevarni za naravo?
8. Kaj je Matic povedal sošolcem?
9. Kaj je učiteljica predlagala?
10. Kaj so morali učenci narediti pred čistilno akcijo?
11. Katere pripomočke so potrebovali?
12. Kaj je pisalo na plakatih?
13. Kdo vse je prišel na čistilno akcijo?
14. Zakaj je ravnateljica opozorila na previdnost?
15. Kaj so našli Matic, Lara in Nejc?
16. Pojasni Larino misel, da nekateri mislijo, da en sam odpadek ni pomemben.
17. Kaj pomeni poved: »Veliko posameznih odpadkov skupaj postane velik problem«?
18. Kako je občina pomagala po čistilni akciji?
19. Zakaj so bili učenci utrujeni, a zadovoljni?
20. Kaj je Matic napisal v razmišljanju?
21. Zakaj je bila babica ponosna nanj?
22. Kako se je vedenje ljudi ob reki po akciji spremenilo?
23. Kaj pomeni zadnja poved, da se mu je reka morda zahvaljevala?
24. Obnovi besedilo v šestih do osmih povedih.
25. Iz besedila izpiši tri povedi, ki kažejo, da ima Matic rad naravo.
26. Katero sporočilo ima besedilo?
27. Ali meniš, da lahko otroci vplivajo na varovanje okolja? Utemelji.
28. Kaj bi ti naredil/-a, *če bi ob reki opazil/-a* odpadke?

29. Predlagaj še en naslov za besedilo.

.....

.....

30. Napiši kratko vabilo za čistilno akcijo ob reki.

.....

.....

.....

BESEDILO 4: SKRIVNOST ŠOLSKEGA VRTA

1. del

Za šolo je stal majhen vrt, ki so ga urejali učenci petega razreda. Spomladi so vanj posadili solato, redkvice, jagode, dišavnice in sončnice. Pri delu so uživali, ker so lahko opazovali, kako iz semen nastajajo rastline. Učiteljica Tanja jim je večkrat rekla, da je vrt kot učilnica na prostem, saj se v njem naučiš potrpežljivosti, skrbi in sodelovanja.

Nekega ponedeljkovega jutra so učenci prišli do vrta in obstali. Nekaj listov solate je bilo pogrizenih, zemlja ob gredici je bila razrita, pri jagodah pa so opazili drobne sledi. Matic je takoj vzkliknil, da je nekdo ponoči namenoma uničil vrt. Nika pa je menila, da morajo najprej dobro pogledati, preden koga obtožijo.

Učiteljica jih je pohvalila za previdnost. Predlagala je, da vrt nekaj dni natančno opazujejo in si vse zapisujejo. Razdelili so se v skupine. Ena je merila, koliko listov je poškodovanih, druga je risala sledi v zemljo, tretja je zapisovala vremenske razmere, četrta pa je poiskala podatke o živalih, ki prihajajo na vrtove.

Že prvi dan so ugotovili, da so sledi premajhne za mačko in preveč neenakomerne za ptico. Pri jagodah so našli tudi svetle slinaste črtice. Sara je v knjigi o živalih prebrala, da takšne sledi pogosto pustijo polži. To se je zdelo verjetno, vendar še ni pojasnilo, kdo je ponoči razril zemljo ob gredici.

Naslednje jutro je deževalo. Ko so po pouku znova pregledali vrt, so opazili še več majhnih luknjic in pod grmom staro jabolko, ki ga prej ni bilo. Hišnik jim je povedal, da ponoči včasih na šolsko dvorišče zaidejo ježi, ker iščejo hrano. Učenci so postali radovedni. Ali je bil skrivnostni obiskovalec morda jež?

Sklenili so, da bodo naslednji dan prišli malo prej. Vzeli so beležke, svetilko in star fotografski aparat, ki ga je v šolo prinesel Timov dedek. Ob rob vrta so postavili tudi majhno posodico z vodo, ker so prebrali, da je v sušnih dneh koristna za živali.

BESEDILO 4: SKRIVNOST ŠOLSKEGA VRTA

2. del in vprašanja

Naslednje jutro jih je pričakalo presenečenje. Ob gredici so našli sveže sledi in na fotografiji, posneti tik pred zoro, se je jasno videl majhen jež. Ni jedel solate, ampak je brskal po zemlji in iskal polže. Učiteljica je razložila, da jež vrtu pravzaprav pomaga, ker se hrani z živalmi, ki poškodujejo rastline.

Učenci so hitro razumeli, da niso imeli opravka z uničevalcem, temveč z nočnim pomočnikom. Poškodovane liste solate so najverjetneje objedali polži, jež pa jih je lovil. Zemlja je bila razrita zato, ker je med iskanjem hrane kopal po mehki prsti.

Razred je pripravil plakat z naslovom »Kdo obiskuje naš vrt?«. Nanjo so nalepili fotografijo ježa, narisali polža in zapisali, kako lahko vrt zaščitimo na naraven način. Odločili so se, da ne bodo uporabljali škodljivih snovi proti polžem. Raje so redno odstranjevali plevel, okoli gredic posuli droben pesek in na mirnem delu dvorišča uredili kotiček z listjem, kjer bi se jež lahko skril.

Čez nekaj tednov je bil vrt spet lep in urejen. Solata je zrasla, jagode so pordele, sončnice pa so se obračale proti soncu. Učenci so bili ponosni, ker so skrivnost rešili z opazovanjem in ne z ugibanjem. Spoznali so, da v naravi ni dobro prehitro sklepati. Včasih tisto, kar se zdi težava, v resnici skriva koristnega pomočnika.

Ko so ob koncu šolskega leta razmišljali, česa vse so se naučili, je Nika rekla, da si bo ta dogodek najbolj zapomnila. Ne zato, ker je bil skrivnosten, ampak zato, ker jih je naučil potrpežljivosti. Učiteljica Tanja se je nasmehnila in dodala, da je bil to pravzaprav najlepši učni list – takšen, ki ga je pripravila narava sama.

VPRAŠANJA

1. Kje je stal vrt?
2. Katere rastline so učenci posadili?
3. Kaj so opazili v ponedeljek zjutraj?
4. Zakaj Nika ni želela takoj obtožiti nikogar?
5. Kako so se učenci lotili raziskovanja?
6. Katere sledi so našli pri jagodah?
7. Kaj je Sara prebrala v knjigi o živalih?
8. Kaj jim je povedal hišnik?
9. Kaj so prinesli naslednje jutro?
10. Kaj je pokazala fotografija?
11. Kako je jež pravzaprav pomagal vrtu?
12. Kako so učenci zaščitili vrt na naraven način?
13. Kaj so se naučili iz tega dogodka?
14. Pojasni poved: »*Včasih tisto, kar se zdi težava, v resnici skriva koristnega pomočnika.*«
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Predlagaj drug naslov za besedilo.

BESEDILO 5: IZGUBLJENI KUŽA NA IGRIŠČU

1. del

Med velikim odmorom je bilo šolsko igrišče polno glasov. Nekateri učenci so igrali med dvema ognjema, drugi so sedeli na klopi in malicali. Maja je ravno hotela odvreči jabolčni olupek v koš, ko je pod klopjo zaslišala tiho cviljenje. Sklonila se je in zagledala majhnega rjavega kužka z belo liso na smrčku.

Kužek je bil videti prestrašen, vendar ni renčal. Previdno je pomahal z repom in stopil korak nazaj. Maja je poklicala prijatelja Aljaža in kmalu se je okoli klopi zbralo več učencev. Nekdo je predlagal, da bi kužka takoj odnesli domov, a učitelj športne vzgoje jih je ustavil. Povedal je, da morajo najprej ugotoviti, čigav je, in zanj poskrbeti odgovorno.

Učitelj je prosil, naj se učenci umaknejo nekoliko stran, da se kuža ne bi še bolj prestrašil. Sara mu je prinesla skledico vode, Maja pa je opazila, da ima kuža na ovratnici majhno kovinsko ploščico. Na njej je pisalo: »Bine« in telefonska številka, vendar je bila zadnja številka skoraj izbrisana.

Ker niso mogli takoj poklicati lastnika, so kužka odpeljali v senčen kotiček pri zbornici. Tajnica je poklicala veterinarsko ambulanto in občinsko zavetišče, ali morda kdo pogreša mladega rjavega kužka z belo liso. Nihče ga še ni prijavil, zato so se dogovorili, da bodo do konca pouka poskušali izvedeti več.

V petem razredu so se odločili, da bodo pomagali. Ena skupina je narisala plakat z napisom »Ste izgubili kužka Bineta?«. Druga skupina je zapisala, kje so ga našli in kako je videti. Tretja skupina je šla z učiteljico do bližnje trgovine, knjižnice in avtobusne postaje, kjer so smeli obesiti obvestila.

Medtem je Bine postal bolj sproščen. Ko je Aljaž sedel malo stran od njega, je kuža previdno prišel bliže in mu položil glavo na koleno. Vsi so bili ganjeni. Učitelj jih je opozoril, da živali potrebujejo mir, vodo, varnost in potrpežljivost, ne pa hrupa in prerivanja.

Po zadnji uri je zazvonil telefon v tajništvu. Oglasil se je starejši gospod, ki je povedal, da se je njihov kuža Bine dopoldne izmuznil skozi priprta vrtna vrata. Ko je slišal opis in kraj, kjer so ga našli, je vedel, da gre gotovo za njihovega kužka. Obljubil je, da bo takoj prišel ponj.

BESEDILO 5: IZGUBLJENI KUŽA NA IGRIŠČU

2. del in vprašanja

Čez nekaj minut je na šolsko dvorišče prihitel sivolasi gospod z modro kapo. Ko je Bine zaslišal njegov glas, je veselo zacvilil, pomahal z repom in stekel proti njemu. Gospod ga je dvignil v naročje in se učencem večkrat zahvalil. Povedal je, da je Bine še mlad in zelo radoveden, zato včasih hitro steče za zanimivim vonjem ali zvokom.

Učencem je razložil, da se je tega jutra prestrašil smetarskega tovornjaka in pobegnil iz domačega dvorišča. Doma so ga takoj začeli iskati. Gospod je bil še posebej hvaležen, ker učenci kužka niso pustili samega in ker niso ravnali nepremišljeno.

Preden je odšel, je vprašal učiteljico, ali lahko naslednji teden pride v razred in učencem pove kaj o odgovornem ravnanju s hišnimi ljubljenčki. Bil je namreč prostovoljec v društvu za zaščito živali. Učiteljica se je z veseljem strinjala.

Ko jih je gospod čez teden res obiskal, so učenci izvedeli veliko novega. Povedal jim je, da mora imeti vsak pes svežo vodo, primeren prostor, gibanje, veterinarsko oskrbo in predvsem človeka, ki zanj vsak dan skrbi. Razložil je tudi, zakaj je pomembno, da ima pes na ovratnici podatke ali čip.

Maja je ob koncu ure rekla, da se je tistega dne naučila nekaj zelo pomembnega: ko najdeš izgubljeno žival, ni dovolj, da ti je zanjo samo malo žal. Pomagati moraš mirno, premišljeno in skupaj z odraslimi. Učitelj športne vzgoje jo je pohvalil in dodal, da je prav odgovornost tista, ki pokaže, kako skrbni znamo biti.

Bine je šolo zapustil varen, učenci pa so dobili občutek, da so naredili nekaj dobrega. Od takrat so na šolskem oglasnem kotičku pustili majhen napis: »Če najdeš žival, najprej poskrbi za njeno varnost in poišči pomoč odraslega.« Ta dogodek so si zapomnili še dolgo, saj ni bil poseben le zaradi kužka, temveč zaradi sodelovanja, ki jih je povezalo.

VPRAŠANJA

1. Kdaj so našli kužka?
2. Kje je Maja zaslišala cviljenje?
3. Kako je kuža izgledal?
4. Zakaj ga učenci niso smeli takoj odnesti domov?
5. Kaj je pisalo na ploščici?
6. Kam so kužka odpeljali?
7. Kako so učenci pomagali po razredih?
8. Kako se je Bine vedel do Aljaža?
9. Kdo je poklical v tajništvo?
10. Zakaj je Bine pobegnil od doma?
11. Kako je Bine reagiral, ko je zagledal lastnika?
12. Kaj je gospod naslednji teden povedal učencem?
13. Zakaj je pomembno, da ima pes podatke na ovratnici ali čip?
14. Kaj se je Maja naučila?
15. Obnovi dogodek v šestih povedih.
16. Kaj bi ti storil/-a, če bi našel/-a izgubljeno žival?

BESEDILO 6: NOČ V KNJIŽNICI

1. del

Na Osnovni šoli Lipa so učenci petega razreda nestrpno čakali petek, ko se je v knjižnici odvijal poseben dogodek z naslovom Noč v knjižnici. Ni šlo za pravo prespavanje do jutra, temveč za večerni bralni dogodek, ki je trajal do devete ure. Učenci so s seboj prinesli copate, majhne blazine, svetilke in svojo najljubšo knjigo.

Ko so prišli, jih je knjižničarka gospa Mojca pričakala med policami, okrašenimi z zvezdicami iz papirja. Na mizah so bile pripravljene knjižne kazalke, slovarji, atlas in kupček skrivnostnih ovojnic. Gospa Mojca jim je povedala, da večer ne bo namenjen samo tihemu branju. Pripravila jim je knjižno pustolovščino, pri kateri bodo morali opazovati, iskati podatke in sodelovati.

Najprej je vsak učenec predstavil knjigo, ki jo je prinesel s seboj. Nekdo je izbral pustolovsko zgodbo, druga učenka pesniško zbirko, tretji strip, nekdo pa knjigo o vesolju. Knjižničarka jim je pojasnila, da se bralci razlikujejo po okusu in da prav v tem tiči bogastvo knjižnice.

Nato jih je razdelila v štiri skupine. Vsaka je dobila prvo ovojnico z nalogo. V njej je pisalo: »Poiščite knjigo, v kateri junaki potujejo po morju. Na strani 18 boste našli naslednji namig.« Učenci so se takoj lotili iskanja. Hitro so spoznali, da ne bo šlo brez natančnega opazovanja naslovov, avtorjev in kazala.

Skupina, v kateri so bili Eva, Rok in Gal, je najprej iskala na napačni polici. Rok je menil, da mora biti knjiga med enciklopedijami, Eva pa je predlagala, da najprej preverijo pustolovske romane. Imela je prav. V eni izmed knjig so našli listič z drugim namigom, ki jih je poslal do atlasa.

Naslednja naloga je zahtevala, da poiščejo otok, katerega ime se začne na črko M. Ko so ga našli, so morali zapisati njegovo ime in poiskati novo ovojnico. Druga skupina je v slovarju iskala pomen besede »pogum«, tretja je morala urediti naslove knjig po abecedi, četrta pa najti pravljico, v kateri nastopa volk.

V knjižnici je bilo živahno, a ne hrupno. Slišati je bilo šelestenje listov, šepetanje in občasne vzklike veselja, ko je kdo našel pravi namig. Učenci so kmalu ugotovili, da knjižnica ni prostor, kjer samo izposojaš knjige, ampak pravo zakladnico znanja.

Ko so skupine rešile vse naloge, jih je zadnji namig pripeljal do velike škatle, ovite z modrim trakom. V njej so bile knjižne kazalke, majhne nalepke in sporočilo: »V knjigah je skritih tisoč poti. Kdor bere, nikoli ne potuje sam.«

BESEDILO 6: NOČ V KNJIŽNICI

2. del in vprašanja

Po končani pustolovščini so učenci sedli na blazine med police, ugasnili glavno luč in prižgali svetilke. Gospa Mojca jim je prebrala kratek odlomek iz mladinskega romana, nato pa jih povabila, naj tudi sami preberejo najljubši del iz svoje knjige. Nekateri so brali glasno in odločno, drugi tišje, vendar so vsi z zanimanjem poslušali drug drugega.

Sledil je pogovor o branju. Eva je povedala, da med branjem najraje potuje v domišljijske svetove. Gal je rekel, da mu knjige pomagajo bolje razumeti ljudi. Rok pa je priznal, da je prej mislil, da je knjižnica tiha in malo dolgočasna, zdaj pa ve, da je lahko tudi polna skrivnosti.

Pred odhodom je vsak učenec izdelal svojo knjižno kazalko in nanjo zapisal misel, ki jo bo odnesel domov. Nekdo je napisal: »Knjiga je okno v drug svet.« Drugi: »Bralec nikoli ni sam.« Gospa Mojca je njihove kazalke razstavila na posebni tabli ob vhodu v knjižnico.

Ko so starši prihajali po učence, bi mnogi najraje ostali še dlje. Večer v knjižnici jih ni navdušil samo zato, ker je bil drugačen od običajnega pouka, temveč zato, ker so v njem sami odkrivali, iskali in delili zgodbe. Ugotovili so, da je branje več kot šolska naloga. Je način, kako postajaš radovednejši, bogatejši v mislih in povezan z drugimi.

Naslednji teden je bilo v knjižnici opazno več obiskovalcev kot običajno. Gospa Mojca se je nasmehnila, ko je videla, da si učenci izposojajo knjige, ki so jih spoznali med pustolovščino. Zdelo se ji je, da je bil njihov večer uspešen. Ne zato, ker so rešili vse namige, ampak zato, ker so odšli domov z željo, da bi še brali.

VPRAŠANJA

1. Kako se je imenoval dogodek?
2. Kaj so učenci prinesli s seboj?
3. Kako je bila knjižnica okrašena?
4. Kaj je knjižničarka pripravila?
5. Kaj so učenci najprej predstavili?
6. Zakaj je Eva predlagala pustolovske romane?
7. Katero nalogo je imel atlas?
8. Katere druge naloge so imele skupine?
9. Zakaj je bilo v knjižnici živahno, a ne hrupno?
10. Kaj je bilo v veliki škatli?
11. Kaj so učenci počeli po končani pustolovščini?
12. Kaj je povedal Rok?
13. Kaj so učenci zapisali na knjižne kazalke?
14. Zakaj je bil večer uspešen?
15. Kako se je pokazalo, da je večer učence navdušil?
16. Napiši, zakaj je branje lahko pomembno tudi zate.

BESEDILO 7: SKRIVNOST STAREGA ZEMLJEVIDA

1. del

Za kulturni dan so učenci petega razreda obiskali staro mestno jedro. Pred odhodom jih je knjižničarka gospa Mojca povabila v šolsko knjižnico, kjer jim je pokazala police z domoznanskimi knjigami. Ko je Vid iz starega atlasa previdno izvlekel zemljevid pokrajine, je iz njega padel prepognjen rumenkast list. Na njem je bila narisana reka, kamniti most, velika lipa in vodnjak pri muzeju. Spodaj je pisalo: »Kdor dobro pozna svoj kraj, najde več kot zaklad.«

Učenci so takoj postali radovedni. Nina je menila, da je list morda del stare igre. Taj pa je opazil, da je na robu zemljevida zapisano leto 1984. Učiteljica Irena jim je predlagala, naj skrivnost raziščejo kot raziskovalno nalogo. Dogovorili so se, da bodo med ogledom mesta pozorno opazovali vse kraje, ki so narisani na listu.

Ko so prišli do kamnitega mostu, so pod eno izmed klopi našli prvo sporočilo. Bilo je zavito v prozorno folijo, da ga dež ne bi zmočil. Na listku je pisalo: »Most povezuje dva bregova, lipa pa ljudi. Poiščite drevo, pod katerim so se včasih zbirali vaščani.« Učenci so vedeli, da opis ustreza stari lipi na glavnem trgu.

Pod lipo so opazili majhno leseno škatlico. V njej ni bilo zlata, ampak stara razglednica in nov namig: »Če želiš izvedeti, kaj je pravi zaklad, pojdi tja, kjer zgodbe varujejo stari zidovi.« Taj je takoj uganil, da namig vodi proti krajevnemu muzeju. Po poti jih je ustavila čebelarka gospa Darja, ki je sedela na klopci ob trgu. Povedala jim je, da je bila lipa od nekdaj pomemben kraj srečevanja in pogovorov, zato ni presenečena, da se skrivnost začne prav tam.

Za muzejem je stal star kamnit vodnjak. Ob njegovem robu so učenci opazili kovinsko škatlo, zaprto z vrvico. Učiteljica jim je dovolila, da jo odprejo skupaj. Vsi so zadrževali dih, saj so pričakovali nekaj zelo posebnega.

BESEDILO 7: SKRIVNOST STAREGA ZEMLJEVIDA

2. del in vprašanja

V škatli so našli črno-belo fotografijo, na kateri je stal razred otrok izpred mnogih let. Poleg fotografije je bilo pismo nekdanje učiteljice. Zapisala je, da je s svojimi učenci pred desetletji pripravila zemljevid kot igro, s katero so raziskovali domači kraj. Na koncu je dodala: »Največji zaklad niso kovanci, ampak zgodbe, ljudje in kraji, ki jih poznamo in spoštujemo.«

Učenci so bili najprej nekoliko presenečeni, potem pa navdušeni. Spoznali so, da jih je zemljevid vodil po pomembnih delih mesta in jih naučil opazovati. V šolo so se vrnili z razglednico, fotografijo in pismom. Knjižničarka jim je pomagala pripraviti razstavo z naslovom »Zaklad našega kraja«. Ob fotografiji so zapisali, da se pravi zaklad skriva v spominih, znanju in povezanosti med ljudmi.

Naslednji teden so učenci na razstavo povabili starše in stare starše. Nekateri obiskovalci so prepoznali ljudi na fotografiji, drugi so pripovedovali svoje zgodbe o mestu. Nina je rekla, da odslej na ulice, most in trg ne bo več gledala enako. Vid pa je dodal, da včasih najdeš največ, ko ne iščeš stvari, ampak pomen.

VPRAŠANJA

1. Kam so učenci odšli za kulturni dan?
2. Kaj je padlo iz starega atlasa?
3. Kaj je bilo narisano na skrivnostnem listu?
4. Katero leto je opazil Taj?
5. Kje so našli prvo sporočilo?
6. Kam jih je vodil namig o lipi?
7. Kaj so našli v leseni škatlici?
8. Kdo je bila gospa Darja?
9. Kje so našli kovinsko škatlo?
10. Kaj je bilo v škatli?
11. Kaj je v pismu zapisala nekdanja učiteljica?
12. Kako so učenci predstavili svoje odkritje?
13. Kaj pomeni misel, da največji zaklad niso kovanci?
14. Zakaj je bila razstava za obiskovalce zanimiva?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Predlagaj še en naslov za besedilo.

BESEDILO 8: ZIMSKA REŠEVALNA AKCIJA

1. del

Na petkovo jutro je na šolskem dvorišču ležal svež sneg. Učenci petega razreda so imeli športni dan na bližnjem hribu. S seboj so vzeli sanke, čaj v termovkah in tople rokavice. Učitelj Marko jih je že pred odhodom opozoril, naj se držijo skupaj in naj nikoli ne zapustijo označene poti.

Na hribu je bilo veselo. Nekateri so se sankali, drugi so delali snežaka, nekaj učencev pa je merilo, kdo se najdlje spusti po beli strmini. Med odmorom za topel čaj je Sara opazila, da učiteljica Nika zaskrbljeno gleda proti robu gozda. Povedala je, da v skupini manjka Tim iz drugega razreda, ki je prišel na športni dan skupaj s starejšo sestro.

Učenci so takoj utihnili. Nihče ni smel steči brez načrta. Učitelj Marko jih je razdelil v manjše skupine. Ena skupina je ostala pri koči, če bi se Tim vrnil sam. Druga je z učiteljico pregledala pot do avtobusa. Tretja skupina, v kateri so bili Sara, Jaka in Ema, pa je skupaj z učiteljem počasi sledila stopinjam, ki so vodile proti gozdu.

Na snegu so bile dobro vidne majhne sledi škornjev in sled rdeče kape, ki jo je veter odnesel med grmovje. Ema je našla tudi majhno rokavico, za katero so vedeli, da je Timova. Učitelj jih je opozarjal, naj kličejo mirno in glasno, ne pa panično. Čez nekaj minut so zaslišali šibek glas: »Tukaj sem!«

Tim je stal ob stari leseni uti ob robu gozda. Bil je prestrašen, vendar nepoškodovan. Povedal je, da je šel za svojo kapo, ki mu jo je odnesel veter, nato pa ni več znal nazaj. Sara mu je dala rezervne rokavice, Jaka pa mu je ponudil topel čaj iz termovke. Učitelj Marko je po radijski postaji sporočil, da so ga našli.

Ko so se vrnili h koči, so vsi od olajšanja zaploskali. Timova sestra ga je močno objela. Učitelji so učence pohvalili, ker so ostali mirni, sodelovali in upoštevali navodila. Toda športni dan se s tem še ni končal.

BESEDILO 8: ZIMSKA REŠEVALNA AKCIJA

2. del in vprašanja

Po kosilu so se vsi zbrali v topli učilnici v planinskem domu. Učiteljica Nika je predlagala, da skupaj zapišejo pravila za varno gibanje v snegu. Učenci so na plakat napisali: »Ne oddaljuj se od skupine«, »Vedno povej odraslemu, kam greš«, »Imej suha oblačila in rokavice« ter »Ostani miren in počakaj na pomoč«. Tim je sam dodal še pravilo: »Če se izgubiš, ne teci na vse strani.«

Ko so se vrnili v šolo, so plakat obesili na hodnik. Učitelj Marko je povedal, da jih je ta dan sneg naučil več kot le sankanja. Naučil jih je, da sta pri vsaki težavi najpomembnejša zbranost in sodelovanje. Sara pa je doma v dnevnik zapisala, da pravo junaštvo včasih ni v tem, da si najhitrejši, temveč da znaš v pravem trenutku pomagati.

VPRAŠANJA

1. Kam so učenci odšli na športni dan?
2. Kaj so imeli s seboj?
3. Koga je v skupini zmanjkalo?
4. Zakaj so učenci najprej utihnili?
5. Kako jih je učitelj razdelil?
6. Kateri skupini sta bila Sara in Jaka?
7. Katere sledi so opazili na snegu?
8. Kaj je našla Ema?
9. Kje so našli Tima?
10. Zakaj se je Tim izgubil?
11. Kako so mu učenci pomagali?
12. Kako je reagirala Timova sestra?
13. Katera pravila so zapisali na plakat?
14. Kaj je Tim dodal na plakat?
15. Kaj se je Sara naučila iz dogodka?
16. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.

BESEDILO 9: HOTEL ZA ŽUŽELKE

1. del

Spomladi je bilo šolsko dvorišče polno cvetov, a učiteljica Tanja je opazila nekaj nenavadnega. Na gredicah je cvetelo veliko sivke, ognjiča in sončnic, vendar je bilo okoli njih manj čebel in pikapolonic kot prejšnja leta. Petošolcem je predlagala, da raziščejo, kako bi lahko na šolsko dvorišče privabili več koristnih žuželk.

Najprej so pri naravoslovju opazovali živa bitja na vrtu. Matic je na listu vrtnice opazil drobne uši, ob njih pa pikapolonico. Učiteljica je razložila, da pikapolonice pomagajo rastlinam, ker se hranijo z ušmi. Sara je opazovala čebelo, ki je obiskovala cvetove sivke, in ugotovila, da brez opraševalcev ne bi bilo veliko plodov in semen.

Učenci so v knjjgah in na plakatih poiskali podatke o tem, kje žuželke prebivajo. Izvedeli so, da mnoge potrebujejo mirne kotičke, suhe votle palčke, storže, lubje in glinene luknjice. Tako so dobili idejo, da bi izdelali hotel za žuželke. Učiteljica je bila navdušena, vendar jih je opozorila, da hotel ne sme biti le lep, ampak tudi uporaben.

Razred se je razdelil v skupine. Ena skupina je z dedkom učenca Roka poiskala star lesen okvir. Druga je zbirala bambusove palčke in votla stebla. Tretja je prinesla storže, slamo in opeke z luknjami. Četrta je pripravila tablo z naslovom »Hotel za žuželke – dobrodošli, mali pomočniki!« Pri delu so morali biti natančni, da so materiale zložili tesno in varno.

Ko je bil hotel postavljen ob sončni steni pri vrtu, so ga nekateri najprej opazovali skoraj vsak odmor. Prvi dan se ni zgodilo nič posebnega, drugi dan tudi ne. Tretji dan pa je Ema navdušeno zaklicala, da je v eno od votlih palčk priletela samotarska čebela. Kmalu so v bližini opazili še pikapolonice in drobne tenčičarice.

Učenci so začeli voditi dnevnik opazovanj. Beležili so, katere žuželke prihajajo, ob katerem vremenu jih je največ in katere rastline najraje obiskujejo. Kmalu so ugotovili, da je na vrtu manj uši in več cvetov, ki so se razvili v plodove. Šolski vrt je postajal živahnejši.

BESEDILO 9: HOTEL ZA ŽUŽELKE

2. del in vprašanja

Ob koncu meseca so učenci pripravili kratko predstavitev za mlajše razrede. Pokazali so jim hotel za žuželke in razložili, da niso vse žuželke nadležne. Mnoge med njimi so za naravo zelo koristne. Brez njih bi bilo manj opraševanja, več škodljivcev in manj ravnovesja na vrtu.

Na tablo ob hotelu so zapisali tri pravila: »Ne podiraj hotela«, »Žuželk ne lovi po nepotrebnem« in »Na vrtu sadi cvetlice, ki privabljajo opraševalce«. Mlajši učenci so z zanimanjem poslušali, nekateri pa so povedali, da bi podoben hotel radi naredili tudi doma.

Ko je učiteljica Tanja ob koncu šolskega leta vprašala, česa so se naučili, je Matic rekel, da so včasih največji pomočniki tisti, ki so najmanjši. Sara pa je dodala, da opazovanje narave zahteva čas, potrpežljivost in spoštovanje. Vsi so se strinjali, da je hotel za žuželke postal eden najlepših kotičkov šolskega dvorišča.

VPRAŠANJA

1. Kaj je učiteljica Tanja opazila na šolskem dvorišču?
2. Katere rastline so cvetele na gredicah?
3. Zakaj so pikapolonice koristne?
4. Kaj je Sara opazovala na sivki?
5. Kaj so učenci izvedeli o prebivališčih žuželk?
6. Kakšno idejo so dobili?
7. Katere materiale so zbirali za hotel?
8. Kaj je pisalo na tabli ob hotelu?
9. Katera žuželka je prva priletela v hotel?
10. Kaj so učenci zapisovali v dnevnik opazovanj?
11. Kaj so opazili na vrtu po nekaj času?
12. Kaj so pokazali mlajšim učencem?
13. Katera tri pravila so zapisali na tablo?
14. Kaj je rekel Matic?
15. Kaj je dodala Sara?
16. Napiši, zakaj se ti zdi hotel za žuželke pomemben.

BESEDILO 10: SKRIVNOST MODREGA KOLESA

1. del

Za šolo, poleg stojala za kolesa, je nekega ponedeljkovega jutra stal star moder bicikel z nekoliko zvitim zvoncem in pleteno košarico. Nihče v petem razredu ga ni poznal. Hišnik Jože je povedal, da kolesa prejšnji dan še ni bilo, zato so učenci takoj postali radovedni. Na krmilu je visela kartonasta tablica z napisom: »Ne zavrzi starega, če mu lahko vrneš pot.«

Tistega dne so imeli učenci tehniški dan o ponovni uporabi predmetov. Učiteljica Manca je predlagala, da kolo najprej dobro opazujejo, preden karkoli sklepajo. Razdelili so se v skupine. Ena je pregledala okvir, druga pnevmatike, tretja je zapisovala opažanja, četrta pa je iskala morebitne sledi o lastniku.

Sara je opazila, da je bil na sedežu pritrjen majhen usnjen trak z začetnicama M. K. Jaka je v košarici našel zložen listek. Na njem je pisalo: »Če želiš izvedeti, čigavo je kolo, poglej tja, kjer šola hrani stvari iz preteklosti.« Učenci so vedeli, da opis ustreza stari šolski shrambi poleg telovadnice.

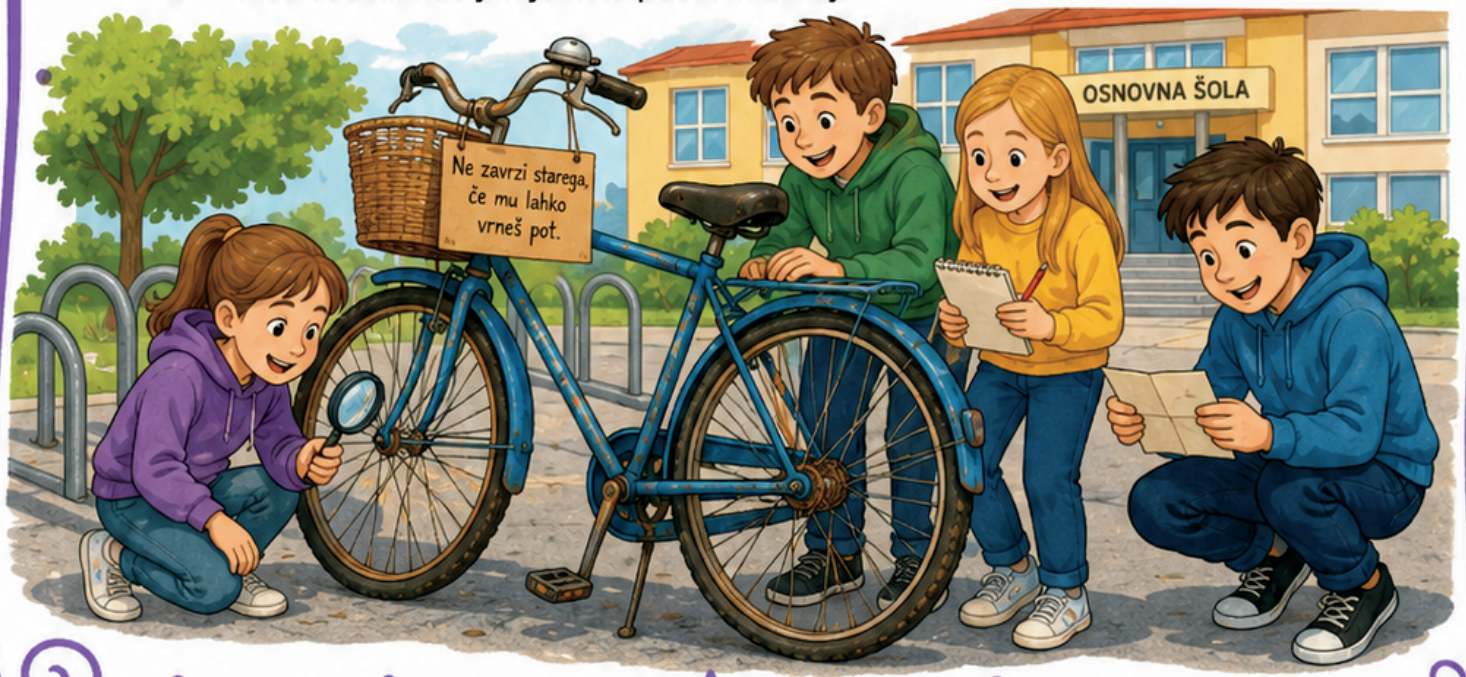
V shrambi so med športnimi rekviziti, starimi zemljevidi in lesenimi klopmi našli prašno škatlo. V njej je bila črno-bela fotografija dečka s poštarsko torbo in prav takšnim modrim kolesom. Na zadnji strani je pisalo: »Moj prvi pomočnik na poti do ljudi.« Poleg fotografije je bila še ovojnica z novim namigom, vendar jo je učiteljica odprla šele, ko so se vsi zbrali.

V pismu je pisalo, da bodo odgovor našli, če bodo razmislili, kako lahko star predmet postane uporaben tudi danes. Učenci so se spogledali. Zdaj ni šlo več samo za uganko, ampak tudi za nalogo, kako kolesu vrniti življenje.

Najprej so ga očistili, napolnili pnevmatike in previdno namazali verigo. Ko je zvonec spet zazvonil, so se vsi nasmehnili. Kljub temu pa še vedno niso vedeli, kdo jim je kolo pustil in zakaj.

BESEDILO 10: SKRIVNOST MODREGA KOLESA

2. del in vprašanja

Naslednji dan je v razred prišel starejši gospod z usnjeno poštarsko torbo. Predstavil se je kot gospod Miha Kralj, nekdanji učenec te šole in dolgoletni poštar. Povedal je, da je bilo modro kolo njegovo prvo delovno kolo. Ko se je upokojil, ga ni hotel zavreči, zato ga je podaril šoli kot del projekta o popravilih in ponovni uporabi.

Učencem je razložil, da je s tem kolesom dolga leta raznašal pisma po vasi. Poznal je skoraj vsako hišo in veliko ljudi je ravno po zvoku njegovega zvonca vedelo, da prihaja pošta. Rekel je, da je kolo želel zaupati učencem, ker je verjel, da bodo razumeli, da imajo stari predmeti pogosto več kot le materialno vrednost.

Petošolci so predlagali, da kolo ne ostane samo razstavni predmet. Odločili so se, da bodo z njim po šoli vozili knjige iz knjižnice do posameznih razredov in manjše zaboje za zbiranje starega papirja. Knjižničarka je bila navdušena, hišnik pa jim je pomagal pritrditi varen lesen zabojček.

Ob koncu tedna so v avli pripravili razstavo z naslovom »Drugo življenje modrega kolesa«. Poleg fotografije, pisma in obnovljenega kolesa so zapisali misel: »Kar popravimo, ohranimo; kar ohranimo, spoštujemo.« Ob odprtju razstave je gospod Miha dejal, da je njegovo kolo dobilo lepšo nalogo, kot si je kadarkoli predstavljal.

Sara je v dnevnik zapisala, da uganke niso vedno dragocene zaradi odgovora, ampak zaradi poti do njega. Učenci pa so spoznali, da skrb za predmete pomeni tudi skrb za spomine, delo ljudi in okolje.

VPRAŠANJA

1. Kje so učenci našli staro modro kolo?
2. Kakšna tablica je visela na krmilu?
3. Kaj so učenci imeli tisti dan v šoli?
4. Katere skupine so oblikovali pri opazovanju kolesa?
5. Kaj je Sara opazila na sedežu?
6. Kje je Jaka našel listek?
7. Kam jih je usmerjal prvi namig?
8. Kaj so našli v prašni škatli?
9. Kdo je prišel. na šiednji dan v razred?
10. Kaj je gospod Miha povedal o kolesu?
11. Kako so učenci kolo ponovno uporabili?
12. Kako so poimenovali razstavo?
13. Kaj pomeni misel: »Kar popravimo, ohranimo; kar ohranimo, spoštujemo.«?
14. Kaj se je Sara naučila iz te izkušnje?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Predlagaj še en primer, kako lahko star predmet dobi novo življenje.

BESEDILO 11: POMLADNI SEJEM DOBRIH DEL

1. del

Ko se je pomlad dokončno razcvetela, so se učenci petega razreda odločili, da bodo pripravili poseben šolski sejem. Učiteljica Tanja jim je povedala, da bližnje zavetišče za živali potrebuje pomoč: odeje, nekaj hrane in denar za oskrbo zapuščenih živali. Razred je takoj sklenil, da lahko pomaga.

Na razredni uri so dolgo razmišljali, kako bi zbrali čim več sredstev. Nika je predlagala, da izdelajo knjižna kazala in voščilnice. Rok je menil, da bi lahko prodajali tudi sadike dišavnic, ki so jih sami posejali v lončke. Maja pa je dodala, da bi lahko spekli piškote in pripravili stojnico z domačimi dobrotami. Učiteljica je vse ideje zapisala na tablo.

Naslednje dni je bilo v razredu zelo živahno. Ena skupina je barvala kazala, druga je lepila voščilnice, tretja je preštevala lončke s peteršiljem, baziliko in meto, četrta pa je skupaj s starši pripravljala piškote. Učenci so ugotovili, da pri takem delu ni pomembna samo ustvarjalnost, ampak tudi natančnost. Na izdelke so morali zapisati cene, pripraviti drobiž in izdelati lične napise.

Za vhod v šolo so naredili velik plakat z naslovom »Pomladni sejem dobrih del«. Nanjo so narisali psa, mačko in srce ter dopisali, da bo ves izkupiček namenjen zavetišču. Knjižničarka jim je dovolila, da nekaj plakatov obesijo tudi v knjižnici in na oglasni deski pri vhodu.

Dan pred sejmom so učenci skupaj postavili mize v šolski avli. Razvrstili so izdelke, zložili piškote v košare in zalili sadike, da bi bile videti sveže. Ko so stopili korak nazaj, so bili ponosni. Vse je bilo pripravljeno, a nihče še ni vedel, koliko ljudi bo sejem obiskalo.

Zjutraj so prvi obiskovalci prihajali že pred začetkom pouka. Nekateri so kupili kazalo, drugi piškote, nekateri pa so se najdlje zadržali pri sadikah. Učenci so vljudno pozdravljali, razlagali, zakaj zbirajo pomoč, in skrbno beležili vsak prodani izdelek.

BESEDILO 11: POMLADNI SEJEM DOBRIH DEL

2. del in vprašanja

Do velikega odmora je bila avla polna. Starši, učitelji in učenci iz drugih razredov so z veseljem obiskovali stojnice. Tudi ravnateljica je kupila šopek dišavnic in pohvalila učence, ker so združili ustvarjalnost z dobrim namenom. Ko so na koncu prešteli denar, so ugotovili, da so zbrali več, kot so pričakovali.

Popoldne so predstavniki razreda obiskali zavetišče. S seboj so prinesli zbran denar, vreče hrane in dve veliki škatli odej. Oskrbnica zavetišča jim je pokazala nekaj psov in mačk, ki so čakali na nov dom. Povedala jim je, da bodo z njihovo pomočjo lahko kupili zdravila, hrano in popravili dotrajane bokse.

Učenci so se ob obisku še bolj zavedli, kako pomembna je skrb za živali. Nekateri psi so veselo mahali z repom, ena mačka pa se je mirno zvila v Majino naročje. Vsi so se nasmehnili. Zdelo se jim je, da njihovo delo ni bilo pomembno samo zaradi denarja, ampak tudi zaradi občutka, da so naredili nekaj dobrega.

Ko so se vrnili v šolo, so pripravili kratek zapis za šolski časopis. Vanj so napisali, da dober sejem ni le prodaja, ampak tudi sodelovanje, odgovornost in srčnost. Učiteljica Tanja je dodala, da so se tiste dni naučili nekaj, česar ni mogoče meriti samo v evrih: kako s skupnim delom nekomu resnično pomagaš.

VPRAŠANJA

1. Komu so učenci želeli pomagati?
2. Katere ideje za sejem so predlagali učenci?
3. Katere izdelke in stvari so pripravljali?
4. Kaj so morali napisati na izdelke?
5. Kakšen plakat so izdelali?
6. Kje so postavili sejemske mize?
7. Kdo je obiskal sejem?
8. Kaj je kupila ravnateljica?
9. Kaj so ugotovili, ko so prešteli denar?
10. Kaj so učenci odnesli v zavetišče?
11. Kaj jim je povedala oskrbnica zavetišča?
12. Kako so se učenci počutili ob obisku zavetišča?
13. Kaj so zapisali v šolski časopis?
14. Kaj pomeni, da se vsega ne da meriti samo v evrih?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, kako bi ti pomagal/-a živalim v zavetišču.

BESEDILO 12: MALA VREMENSKA POSTAJA

1. del

V petem razredu so pri naravoslovju začeli nov projekt. Učitelj Andrej je predlagal, da bi na šolskem dvorišču postavili malo vremensko postajo. Učenci so bili navdušeni, saj niso želeli o vremenu samo brati v učbeniku, ampak ga opazovati v resnici.

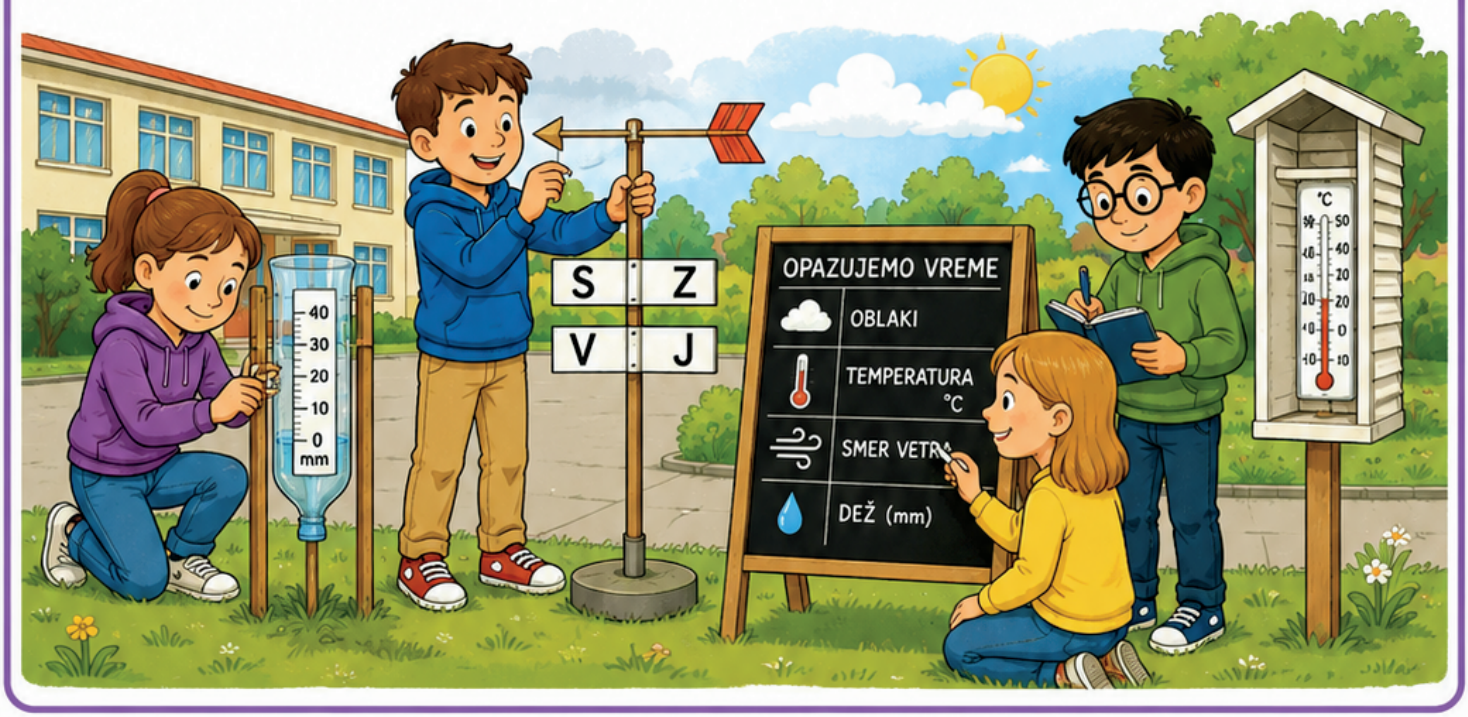
Najprej so razmišljali, katere naprave bi potrebovali. Ema je predlagala dežemer, Rok vetrokaz, Sara pa tablo za zapisovanje oblakov, temperature in smeri vetra. Učitelj jim je prinesel tudi zunanji termometer in majhno beležnico, v katero so vsak dan zapisovali meritve.

Razred se je razdelil v skupine. Ena je iz plastenke izdelala dežemer, druga je iz kartona, slamice in puščice pripravila vetrokaz, tretja je poslikala tablo z vremenskimi simboli, četrta pa je izdelala preprosto senco za termometer, da sonce ne bi pokazalo previsoke temperature.

Ko so vse postavili na dvorišče, se je začelo pravo opazovanje. Prvi teden so vsak dan ob isti uri merili temperaturo, opazovali oblake in beležili, koliko dežja je padlo. Ugotovili so, da se vreme v enem samem dnevu lahko hitro spremeni. Zjutraj je bilo sončno, popoldne pa so se pogosto nabrali sivi oblaki.

Nekega vetrovnega dne je močan sunek prevrnil dežemer in razrahljal vetrokaz. Učenci niso obupali. Naprave so popravili in jih naslednjič bolje pritrdili. Učitelj Andrej je rekel, da je tudi to del raziskovanja: iz napak se naučiš, kako narediti stvari še bolje.

Po dveh tednih so imeli v beležnici že veliko podatkov. Sara je opazila, da je bilo po deževnih dneh naslednje jutro pogosto hladneje. Rok pa je ugotovil, da veter največkrat piha iz iste smeri, kadar se bliža sprememba vremena.

BESEDILO 12: MALA VREMENSKA POSTAJA

2. del in vprašanja

Ko se je približeval šolski športni dan, je učitelj učence vprašal, ali lahko na podlagi svojih opazovanj pripravijo preprosto vremensko napoved. Učenci so pregledali zapiske in ugotovili, da se po več zaporednih toplih dneh pogosto pojavi veter in nato kratek dež. Zato so zapisali, da bo dopoldne najverjetneje sončno, proti popoldnevu pa spremenljivo.

Na dan prireditve je bilo zjutraj res jasno. Tekmovanja na igrišču so potekala brez težav. Po kosilu pa so se na nebu pokazali temnejši oblaki in zapihal je veter. Učenci so se spomnili svoje napovedi in se zadovoljno nasmehnili, ko je učitelj rekel, da so bili zelo natančni.

Ob koncu projekta so pripravili plakat z naslovom »Kaj nam pove vreme«. Nanjo so prilepili risbe naprav, tabelo meritev in nekaj svojih ugotovitev. Napisali so, da vreme ni le to, kar vidimo skozi okno, ampak tudi pojav, ki ga lahko opazujemo, merimo in bolje razumemo.

Ema je na predstavitvi rekla, da je bila mala vremenska postaja najbolj zanimiva zato, ker so se naučili opazovati naravo bolj potrpežljivo. Učitelj Andrej pa je dodal, da je znanost pogosto prav to: dobro vprašanje, skrbno opazovanje in pogum, da poskusiš znova, ko ti prvič ne uspe.

VPRAŠANJA

1. Kakšen projekt so začeli pri naravoslovju?
2. Katere naprave so želeli postaviti?
3. Kaj je predlagala Ema?
4. Zakaj so izdelali senco za termometer?
5. Kaj so učenci beležili prvi teden?
6. Kaj se je zgodilo vetrovnega dne?
7. Kaj je rekel učitelj Andrej o napakah?
8. Kaj je opazila Sara?
9. Kaj je ugotovil Rok?
10. Za kaj jih je učitelj prosil pred športnim dnem?
11. Kakšno napoved so pripravili?
12. Kako je bilo vreme na dan prireditve?
13. Kako so poimenovali svoj plakat?
14. Kaj so zapisali na plakat?
15. Kaj je povedala Ema?
16. Napiši, zakaj se ti zdi opazovanje vremena zanimivo.

BESEDILO 13: SKRIVNOST STARE SVETILKE

1. del

V petem razredu so pripravljali razstavo o zgodovini svoje šole. Učiteljica Irena jih je nekega popoldneva odpeljala na staro podstrešje, kjer so med omarami, mapami in škatlami iskali predmete iz preteklosti. Med prašnimi zvezki je Rok opazil staro medeninasto svetilko z majhnim steklenim okencem. Bila je težka, nekoliko počrnela in na ročaju je visel listič z napisom: »Svetloba pokaže pot tistim, ki znajo gledati.«

Učenci so takoj postali radovedni. Nika je menila, da je svetilka morda le star okrasek, Sara pa je opazila, da je na dnu vrezana letnica 1956. Učiteljica jim je predlagala, naj predmet raziščejo kakor pravi mali zgodovinarji. Razdelili so se v skupine. Ena skupina je opisovala videz svetilke, druga je poiskala podatke o letnici, tretja pa je spraševala hišnika Jožeta, ali o njej kaj ve.

Hišnik Jože se je nasmehnil in povedal, da je o takšni svetilki že slišal. Nekdaj so jo uporabljali, ko v šoli še ni bilo dovolj elektrike in so z njo zvečer pregledovali hodnike. Povedal je tudi, da naj bi pripadala nekdanji ravnateljici, ki je učence učila, da znanje deluje kakor luč: pokaže ti pot, tudi kadar je težko.

V knjižnici so nato v starem albumu našli črno-belo fotografijo šolskega hodnika. Na njej je pred razredom stala učiteljica s prav takšno svetilko. Poleg slike je bil kratek zapis: »Ko zmanjka luči, si svetimo skupaj.« Učenci so si stavek prepisali v beležke, ker se jim je zdel pomemben.

Ko so se vrnili na podstrešje, je Jaka na polici opazil še majhno leseno škatlo. Bila je zavita v platno, na pokrovu pa je bil narisan plamenček. Vsi so jo previdno postavili na mizo. Učiteljica je rekla, da je ne bodo takoj odprli, ampak bodo najprej zbrali še vse podatke, da bodo razumeli, zakaj sta svetilka in škatla povezani.

Naslednje jutro so učenci ponovno pregledali stare spise in našli zapis o večernem bralnem krožku, ki ga je pred mnogimi leti vodila ravnateljica. Ob njem je bila pripisana misel: »Prava svetloba ni v plamenu, temveč v ljudeh, ki si pomagajo razumeti svet.« Učenci so imeli občutek, da jih skrivnost vodi do nečesa večjega kot le starega predmeta.

BESEDILO 13: SKRIVNOST STARE SVETILKE

2. del in vprašanja

Ko so škatlo končno odprli, v njej niso našli zlata ali draguljev, temveč zložen zvezek, nekaj starih knjižnih kazalk in pismo. V pismu je nekdanja ravnateljica zapisala, da je svetilka spremljala več generacij učencev. Z njo niso osvetljevali le temnih hodnikov, ampak tudi večere, ko so skupaj brali, se učili in pomagali mlajšim učencem pri domačih nalogah.

Učenci so kmalu razumeli, da je prava skrivnost svetilke njeno sporočilo. Predmet sam po sebi ni bil dragocen zaradi medenine ali starosti, ampak zaradi zgodb, ki jih je nosil. Zato so pripravili razstavni kotiček z naslovom »Svetloba znanja«. Poleg svetilke so razstavili fotografijo, listič z napisom in nekaj svojih misli o tem, kako si v šoli pomagajo.

Na odprtju razstave je hišnik Jože povedal, da se mu zdi lepo, ker so učenci star predmet ohranili in mu dali nov pomen. Sara je v šolski časopis zapisala, da jih je svetilka naučila, da največ svetlobe nastane takrat, ko ljudje delijo znanje, prijaznost in pogum. Od takrat so staro svetilko vsi gledali drugače – ne kot navaden predmet, ampak kot simbol njihove šole.

VPRAŠANJA

1. Kaj so učenci pripravljali v petem razredu?
2. Kje so našli staro svetilko?
3. Kako je svetilka izgledala?
4. Kaj je pisalo na lističu?
5. Katero letnico je opazila Sara?
6. Kako so se učenci lotili raziskovanja?
7. Kaj jim je povedal hišnik Jože?
8. Kaj so našli v knjižnici?
9. Kaj je pisalo ob fotografiji?
10. Kaj je Jaka opazil na polici?
11. Kaj so našli v škatli?
12. Kaj je pisalo v pismu nekdanje ravnateljice?
13. Kaj je bila prava skrivnost svetilke?
14. Kako so poimenovali razstavni kotiček?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, kaj zate pomeni misel, da največ svetlobe nastane, ko ljudje delijo znanje.

BESEDILO 14: DAN, KO SO REŠILI PTIČKA

1. del

Nekega vetrovnega jutra so učenci petega razreda prišli na šolsko igrišče nekoliko prej, ker so pomagali pripravljati športne rekvizite. Maja je pod lipo pri klopi zaslišala tiho praskanje. Ko se je sklonila, je med travo zagledala majhnega ptička. Bil je ves razmršen, eno krilce je držal nekoliko nižje, oči pa je imel prestrašene.

Otroci so se takoj zbrali okoli njega, vendar jih je učitelj športa opozoril, naj ne delajo hrupa in naj se mu ne približajo preveč. Nika je stekla po učiteljico Mojco, Sara pa je prinesla kartonsko škatlo. Učiteljica je rekla, da je najpomembnejše, da ptičku zagotovijo mir, toploto in varnost, ne pa da ga vsi po vrsti prijemajo.

Na dno škatle so položili mehko krpo in jo postavili v senco pri tajništvu. Ptiček se je kmalu nekoliko umiril. Učiteljica Mojca je poklicala društvo za pomoč prostoživečim živalim. Po telefonu so jim povedali, naj ptička ne hranijo na svojo roko in naj ga pustijo v mirnem prostoru, dokler ne pride prostovoljka.

Med čakanjem so se učenci veliko naučili. Učiteljica jim je razložila, da vsaka pomoč živali ni dobra, če ne ravnamo premišljeno. Povedala jim je, da je pri poškodovanih živalih pogosto najbolj pomembno, da čim prej poiščemo odraslo osebo in strokovno pomoč.

Jaka je v knjižnici poiskal knjigo o pticah in ugotovil, da je bil njihov obiskovalec najverjetneje mladi vrabec. Morda je med vetrom trčil ob okno ali pa je padel iz nizke veje. Učenci so pazili, da so govorili tiho, in vsakih nekaj minut samo od daleč preverili, ali je s ptičkom vse v redu.

Ko je prišla prostovoljka gospa Tina, je ptička natančno pogledala. Povedala je, da ni hudo poškodovan, vendar je utrujen in pretresen. Pohvalila je učence, ker so ravnali mirno in niso poskušali vsega urediti sami. Nato ga je previdno odnesla v prenosni zabojček in obljubila, da bo šoli sporočila, kako se bo zgodba nadaljevala.

BESEDILO 14: DAN, KO SO REŠILI PTIČKA

2. del in vprašanja

Čez nekaj dni je na šolo prišlo sporočilo gospe Tine. Napisala je, da se je ptiček dobro okrepil, da že samostojno je in da z obema kriloma znova lepo maha. Učenci so bili zelo veseli. Še bolj pa so bili navdušeni, ko jih je povabila, naj ob koncu tedna prisostvujejo njegovemu izpustu v naravo.

Na travniku ob parku so stali v tišini in opazovali, kako je gospa Tina odprla zabojček. Mali vrabec je najprej nekaj trenutkov stal pri odprtini, nato pa je hitro poletel na bližnjo vejo. Tam je kratko posedel, kot da bi se želel še enkrat ozreti proti njim, potem pa je odletel višje med drevesa. Učenci so zaploskali in se nasmehnili.

Ko so se vrnili v šolo, so pripravili plakat z naslovom »Kako pomagamo živalim«. Nanjo so zapisali tri pravila: ostani miren, pokliči odraslega in ne ravnaj nepremišljeno. Maja je rekla, da si bo tisti dan zapomnila zato, ker je spoznala, da prijaznost ni le v tem, da želiš pomagati, ampak tudi v tem, da pomoč poiščeš na pravi način.

VPRAŠANJA

1. Kdo je pod lipo zaslišal praskanje?
2. Kje so našli ptička?
3. Kako je ptiček izgledal?
4. Zakaj jih je učitelj opozoril, naj ne delajo hrupa?
5. Kaj je prinesla Sara?
6. Kaj je rekla učiteljica Mojca, da je najpomembnejše?
7. Kam so postavili škatlo?
8. Koga je učiteljica poklicala?
9. Česa po navodilih niso smeli storiti?
10. Kaj je Jaka ugotovil v knjigi o pticah?
11. Kaj je povedala gospa Tina, ko je prišla?
12. Kako se je zgodba nadaljevala čez nekaj dni?
13. Kaj so učenci opazovali na travniku?
14. Katere tri nasvete so zapisali na plakat?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, kako bi ti ravnal/-a, če bi našel/-a poškodovano žival.

BESEDILO 15: VEČER POD ZVEZDAMI

1. del

Na Osnovni šoli Breza so učenci petega razreda nestrpno čakali petkov večer. Takrat je namreč šola pripravila opazovanje nočnega neba. Učitelj Andrej je na igrišče prinesel dva teleskopa, knjižničarka pa knjige o zvezdah in planetih. Učenci so s seboj prinesli tople jopice, beležke in majhne baterijske svetilke.

Ko se je začelo mračiti, je učitelj najprej razložil, kako morajo ravnati s teleskopom. Povedal je, da opazovanje ni tekmovanje, kdo bo prvi videl nekaj posebnega, ampak vaja v potrpežljivosti in natančnosti. Učenci so pogledovali v nebo, kjer se je nad šolo počasi prikazala prva svetla zvezda.

Prvi so skozi teleskop opazovali Luno. Videli so njeno ne povsem gladko površino in temnejše lise. Sara je rekla, da je videti, kot bi bila posuta s prahom in majhnimi gorami. Nato je učitelj pokazal še planet Venero, ki je sijal nizko nad obzorjem.

Druga skupina je medtem s pomočjo zvezdne karte iskala Veliki voz. Rok je najprej obrnil karto narobe, zato so se vsi zasmejali, potem pa jim je knjižničarka pokazala, kako se karta drži glede na smer neba. Ko so ozvezdje našli, so bili zelo ponosni.

Za nekaj minut je nebo zakril oblak in opazovanje se je ustavilo. A učitelj Andrej je rekel, da je tudi to del raziskovanja. Med čakanjem so učenci v beležke zapisovali, kaj so že opazili, in risali preproste skice Lune. Maja je dodala, da se ji zdi čudovito, kako lahko v temi vidiš tako veliko, če le dovolj potrpežljivo gledaš.

Ko se je nebo spet odprlo, so nekateri skozi teleskop opazili še svetlo zvezdo Arktur in dolgo svetlo sled letala, ki jo je Jaka najprej zamenjal za utrinek. Učitelj mu je razložil razliko, učenci pa so hitro spoznali, da pri opazovanju ni pomembno le gledati, ampak tudi spraševati in preverjati.

BESEDILO 15: VEČER POD ZVEZDAMI

2. del in vprašanja

Ob koncu večera so se vsi zbrali okoli velikega plakata, na katerega so prilepili svoje risbe in zapiske. Poimenovali so ga »Kaj nam pripoveduje nebo«. Nanj so zapisali, da nas nočno nebo uči opazovanja, miru in radovednosti. Učitelj Andrej jih je pohvalil, ker niso obupali niti takrat, ko so jim oblaki za nekaj časa zakrili pogled.

Naslednji teden so v šolski avli pripravili majhno razstavo. Razstavili so zvezdno karto, risbe Lune, seznam opažanj in nekaj misli o vesolju. Rok je napisal, da se mu zdi, kot da je vsak pogled v nebo vprašanje brez konca. Sara pa je zapisala, da večer pod zvezdami ni bil poseben samo zaradi teleskopa, ampak zato, ker so znali skupaj gledati, poslušati in se čuditi.

Knjižničarka je opazila, da si učenci po dogodku pogosteje izposojajo knjige o vesolju. Zato je rekla, da je bil njihov večer uspešen. Ne zato, ker so videli največ, ampak zato, ker so hoteli izvedeti še več.

VPRAŠANJA

1. Kaj so učenci nestrpno čakali?
2. Kaj je učitelj prinesel na igrišče?
3. Kaj so učenci prinesli s seboj?
4. Kaj je učitelj razložil na začetku?
5. Kaj so najprej opazovali skozi teleskop?
6. Kako je Sara opisala površino Lune?
7. Katero ozvezdje je iskala druga skupina?
8. Zakaj so se učenci zasmejali Roku?
9. Kaj se je zgodilo, ko je nebo zakril oblak?
10. Kaj so učenci počeli med čakanjem?
11. Kaj je Jaka najprej zamenjal za utrinek?
12. Kako so poimenovali plakat?
13. Kaj so pripravili naslednji teden v šolski avli?
14. Kaj je zapisala Sara?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj se ti zdi opazovanje nočnega neba zanimivo.

BESEDILO 16: SKRIVNOST STARE URE

1. del

V petem razredu so pripravljali razstavo o zgodovini svoje šole. Med urejanjem hodnika je hišnik Jože na omari našel staro leseno stensko uro z velikim nihalom. Ura ni več tekla, vendar je bila lepo izrezljana in na številčnici je imela zlate številke. Na zadnji strani je visel listek z napisom: »Kdor posluša čas, sliši tudi zgodbe.«

Učenci so takoj postali radovedni. Učiteljica Irena jim je predlagala, naj uro raziščejo kot pravi mali zgodovinarji. Sara je zapisovala opažanja, Rok je meril velikost ure, Jaka pa je s povečevalnim steklom opazil, da je bila na lesenem okviru vrezana letnica 1948.

Hišnik Jože jim je povedal, da je podobna ura nekoč visela v stari zbornici. Z njo so učitelji merili čas odmora in začetek pouka. Spomnil se je tudi, da je nekdanja ravnateljica rada govorila, da ura učence opominja, kako je vsak trenutek dragocen.

V knjižnici so učenci poiskali star album. Med fotografijami so našli črno-belo sliko hodnika, na kateri je na steni visela prav takšna ura. Poleg slike je bil kratek zapis: »Čas nas ne priganja samo naprej, ampak nas uči tudi ceniti trenutke skupaj.« Ta misel se je vsem zdela pomembna.

Ko so uro previdno odprli, so v notranjosti opazili majhno zloženo kartico. Na njej je pisalo: »Če želiš izvedeti, zakaj je ura obstala, poišči knjigo obiskov iz prvega leta nove šole.« Učenci so takoj odšli v arhiv. Tam so v debeli knjigi našli zapis, da je ura obstala na dan odprtja nove šolske stavbe, ko je zmanjkalo elektrike in so pouk za nekaj minut vodili ob svečah.

Učiteljica Irena je rekla, da se včasih prav zaradi takšnih drobnih dogodkov ohranijo najlepši spomini. Učenci so uro previdno očistili, vendar je niso hoteli popraviti preveč, da bi ohranila svojo zgodbo. Odločili so se, da jo bodo postavili na razstavo skupaj s fotografijo in zapisom iz arhiva.

BESEDILO 16: SKRIVNOST STARE URE

2. del in vprašanja

Na odprtju razstave so učenci ob stari uri pripravili tudi manjši razstavni kotiček z naslovom »Čas naše šole«. Poleg ure so položili album, kopijo zapisa iz arhiva in kartico z mislijo: »Kdor posluša čas, sliši tudi zgodbe.« Obiskovalci so se pogosto ustavili prav pri tem kotičku.

Nekateri starejši učitelji so ob uri pripovedovali svoje spomine. Ena učiteljica je povedala, da so včasih otroci ob zvoku šolske ure tekli na igrišče, nekdanji učenec pa se je spomnil, kako je vedno pogledal proti nihalu, ko je čakal konec pouka. Učenci so ugotovili, da ura ni pomembna le kot star predmet, temveč kot del življenja mnogih generacij.

Sara je v šolski časopis zapisala, da jih je ura naučila dveh stvari: da zgodovina ni skrita samo v velikih dogodkih, ampak tudi v majhnih predmetih, in da je čas dragocen takrat, ko ga delimo z drugimi. Od takrat naprej so staro uro vsi gledali drugače – ne kot pokvarjen predmet, ampak kot tiho pričo šolskih spominov.

VPRAŠANJA

1. Kaj so učenci pripravljali v petem razredu?
2. Kje je hišnik Jože našel staro uro?
3. Kako je ura izgledala?
4. Kaj je pisalo na listku na zadnji strani?
5. Katero letnico je opazil Jaka?
6. Kaj je hišnik povedal o uri?
7. Kaj so učenci našli v knjižnici?
8. Kaj je pisalo ob črno-beli fotografiji?
9. Kaj so opazili, ko so uro odprli?
10. Kaj so izvedeli iz knjige obiskov?
11. Zakaj ure niso hoteli preveč popraviti?
12. Kako so poimenovali razstavni kotiček?
13. Zakaj je bila ura pomembna za obiskovalce?
14. Kaj je Sara zapisala v šolski časopis?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj se ti zdi pomembno ohranjati stare predmete.

BESEDILO 17: DAN, KO SO POSADILI DREVO

1. del

Na Osnovni šoli Grič so učenci petega razreda dolgo govorili o tem, kako bi polepšali šolsko dvorišče. Učiteljica Tanja jim je nekega dne povedala, da bo občina šoli podarila mlado lipo. Predlagala je, da jo skupaj posadijo in zanjo skrbijo kot za poseben razredni projekt.

Učenci so bili navdušeni. Najprej so pri naravoslovju izvedeli, kaj drevo potrebuje za rast: dovolj prostora, dobro zemljo, vodo, sonce in skrb. Razdelili so se v skupine. Ena je pripravila leseno tablico z napisom »Naša lipa«, druga je prinesla zalivalke, tretja je z vrtnarjem merila prostor na dvorišču, četrta pa je v beležko zapisovala, kaj vse morajo narediti.

Na dan sajenja je bilo jutro sveže in sončno. Vrtnar gospod Milan je pokazal, kako izkopljejo dovolj globoko jamo in kako previdno razrahljajo korenine. Učenci so zemljo nosili z lopatkami, nekateri so držali mlado drevo pokonci, drugi pa so ga zasipali. Ko je bila jama polna, so lipo obilno zalili.

Maja je vprašala, zakaj mora biti drevo po sajenju privezano ob količek. Gospod Milan ji je razložil, da mlado drevo tako lažje raste naravnost in ga močan veter ne poškoduje. Sara je na tablico zapisala datum sajenja, Rok pa je narisal majhen list.

Ko je bilo delo končano, so stopili nekaj korakov nazaj in ponosno opazovali svojo lipo. Učiteljica Tanja jim je povedala, da drevo ne bo zraslo čez noč, vendar jih bo z leti spominjalo na sodelovanje, potrpežljivost in skrb. Učenci so se dogovorili, da bodo vsak teden preverili, ali ima dovolj vode in ali je zemlja okoli njega urejena.

Čez nekaj dni je močno deževalo in na dvorišču je pihal veter. Učenci so naslednje jutro takoj stekli pogledat lipo. Stala je pokonci, ob njej pa so opazili nekaj odpadlih vejic iz bližnjega grma. Olajšano so se nasmehnili. Zdelo se jim je, kot da je drevo uspešno prestalo svojo prvo preizkušnjo.

BESEDILO 17: DAN, KO SO POSADILI DREVO

2. del in vprašanja

Spomladi so učenci ob lipi postavili še majhno klopco, na kateri so lahko med odmorom sedeli in jo opazovali. V razredu so vodili dnevnik rasti. Vanj so zapisovali, kdaj so se pokazali prvi novi listi, koliko je drevo zraslo in kakšno je bilo vreme. Jaka je opazil, da so se po dežju listi svetili, Maja pa je rekla, da ima lipa vsakič bolj prijetno senco.

Ob koncu šolskega leta so pripravili plakat z naslovom »Kako raste naša lipa«. Nanj so prilepili fotografije sajenja, risbe listov in nekaj svojih misli. Učiteljica Tanja je bila vesela, ker so učenci razumeli, da skrb za naravo ni enkratno delo, ampak dolgotrajna odgovornost. Ko so se poslavljali od petega razreda, so rekli, da bo lipa še dolgo rastla skupaj z njihovimi spomini.

VPRAŠANJA

1. Kaj je občina podarila šoli?
2. Kaj so učenci najprej izvedeli pri naravoslovju?
3. Kako so se razdelili v skupine?
4. Kdo jim je pokazal, kako pravilno posadijo drevo?
5. Zakaj mora biti mlado drevo privezano ob količek?
6. Kaj je Sara zapisala na tablico?
7. O čem so se učenci dogovorili po sajenju?
8. Kaj so opazili po močnem dežju in vetru?
9. Kaj so postavili ob lipi spomladi?
10. Kaj so zapisovali v dnevnik rasti?
11. Kaj je opazil Jaka?
12. Kako so poimenovali svoj plakat?
13. Kaj je učiteljica Tanja želela, da učenci razumejo?
14. Zakaj bo lipa zanje posebna tudi pozneje?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj je po tvojem mnenju sajenje dreves pomembno.

BESEDILO 18: NOČNI OBISK MUZEJA

1. del

Učenci petega razreda so se neko sredo odpravili na poseben večerni obisk krajevnega muzeja. Muzejska pedagoginja gospa Alenka jim je povedala, da bodo sodelovali v igri iskanja namigov. Muzej naj bi jim tisti večer razkril zgodbo o skrivnostnem predmetu, ki so ga našli med prenovo stare razstavne sobe.

Ko so vstopili, so bile dvorane tihe, nekoliko zatemnjene in polne zanimivih predmetov: starih oblačil, loncev, zemljevidov, kovancev in lesenih skrinj. Učenci so dobili svetilke in majhne knjižice za zapisovanje opažanj. Gospa Alenka jih je opozorila, naj gledajo natančno in hodijo počasi.

Prvi namig jih je vodil do razstave o življenju v stari vasi. Tam so na polici med lončenimi posodami našli listek z vprašanjem: »Kaj je ljudem nekoč pomagalo ohranjati spomine?« Sara je menila, da so to zgodbe, Rok pa je mislil, da fotografije. Naslednji namig jih je poslal v sobo s starimi fotografijami.

Na steni so opazili veliko črno-belo sliko vaške tržnice. Pod njo je bila majhna puščica, ki je vodila do predala. V predalu so našli ključ in kratko sporočilo: »Kar odpreš s tem ključem, ni zaklad iz zlata, ampak iz znanja.« Učenci so takoj začeli razmišljati, katero omarico ali skrinjo v muzeju bi lahko odprli.

Jaka je opazil staro stekleno vitrino v kotičku, kjer so bile razstavljene šolske potrebščine iz preteklosti. Ključ je natančno ustrezal njeni ključavnici. Ko so jo odprli, so v notranjosti našli zavit sveženj starih pisem in zvezek z naslovom »Spomini našega kraja«.

Gospa Alenka jim je dovolila, da si nekaj strani zvezka previdno ogledajo. V njem so bili zapisi otrok, ki so pred mnogimi leti opisovali življenje v kraju: kako so hodili v šolo, pomagali doma, praznovali in se igrali. Učenci so bili presenečeni, kako podobna so nekatera občutja njihovim. Zdelo se jim je, kot da poslušajo glasove otrok iz preteklosti.

BESEDILO 18: NOČNI OBISK MUZEJA

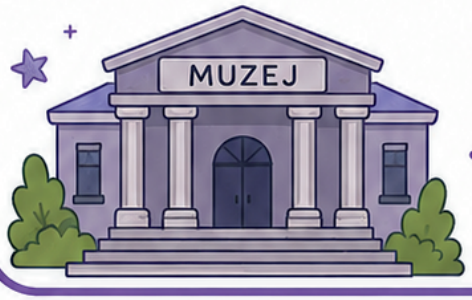
2. del in vprašanja

Na koncu večera so učenci sedli v manjši muzejski učilnici in povedali, kaj so odkrili. Gospa Alenka jim je razložila, da je bil zvezek dolga leta spravljen, ker so ga želeli najprej zaščititi in obnoviti. Zdaj pa ga bodo skupaj z izbranimi pismi predstavili na novi razstavi, da bodo obiskovalci bolje razumeli življenje otrok nekoč.

Učenci so pred odhodom zapisali vsak po eno misel. Maja je napisala, da preteklost ni tiha, če jo znaš poslušati. Rok je zapisal, da največji zaklad v muzeju niso dragocenosti, ampak zgodbe ljudi. Ko so odhajali v noč, so se vsi strinjali, da bodo muzej odslej gledali drugače – ne le kot prostor starih predmetov, ampak kot hišo spominov.

VPRAŠANJA

1. Kam so se učenci odpravili neko sredo?
2. Kaj jim je povedala gospa Alenka?
3. Katere predmete so videli v muzeju?
4. Kaj so učenci dobili ob vstopu?
5. Kam jih je vodil prvi namig?
6. Kaj je pisalo na listku pri lončenih posodah?
7. Kaj so našli v predalu pod fotografijo?
8. Kaj je odprl ključ?
9. Kaj so našli v vitrini?
10. Kaj je bilo zapisano v zvezku »Spomini našega kraja«?
11. Kaj je gospa Alenka pojasnila na koncu večera?
12. Kako bodo uporabili zvezek in pisma?
13. Kaj je zapisala Maja?
14. Kaj je zapisal Rok?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj se ti zdi obisk muzeja lahko zanimiv.

BESEDILO 19: SKRIVNOST STAREGA KLJUČA

1. del

V petem razredu so pripravljali razredno razstavo o starih predmetih, ki jih ljudje uporabljajo v vsakdanjem življenju. Učiteljica Irena jim je nekega dne pokazala omaro v starem delu šole, ki je bila že dolgo zaklenjena. Nihče ni vedel, kaj je v njej. Hišnik Jože je povedal, da je omara ostala še iz časa, ko je bila šola precej manjša in so vanjo spravljali učila, zemljevide in škatle z učnimi pripomočki.

Učenci so takoj postali radovedni. Sara je opazila, da na ključavnici visi majhen kartonček z napisom: »Kar je skrbno shranjeno, še ni pozabljeno.« Jaka je menil, da se ključ gotovo skriva nekje v bližini. Učiteljica jim je predlagala, naj raziščejo kot pravi mali zgodovinarji. Razdelili so se v skupine. Ena je pregledovala stare predale v knjižnici, druga je pregledovala stenske police, tretja pa je spraševala starejše učitelje, ali se spomnijo zaklenjene omare.

V knjižnici je Rok v predalu stare mize našel majhen medeninast ključ z modrim trakom. Poleg njega je ležal listič, na katerem je pisalo: »Če želiš odpreti, moraš najprej razumeti, čemu je služilo to, kar je zaprto.« Učenci niso vedeli, ali je to pravi ključ, a so ga previdno vzeli s seboj. Ko so ga poskusili v ključavnici, se je res lepo prilegal, vendar ga učiteljica ni želela takoj obrniti. Rekla je, da najprej poiščejo še več podatkov.

Hišnik Jože se je nato spomnil, da je nekoč v zbornici slišal zgodbo o tej omari. Menda jo je uporabljala nekdanja ravnateljica, ki je učence rada spodbujala, naj spoštujejo preteklost in pazijo na šolske stvari. Učenci so zato odšli še v arhiv. Tam so v stari kroniki našli črno-belo fotografijo hodnika, na kateri je v ozadju stala prav ta omara. Pod sliko je bil zapis: »Kar ohranimo, lahko ponovno uči.«

Ko so se vrnili, je učiteljica ključ previdno obrnila. Ključavnica je mehko kliknila in vrata omare so se odprla. V notranjosti niso našli dragocenosti, ampak lepo zložene stare zvezke, lesena ravnila, geometrijske modele, zvitek zemljevida in škatlo z napisi nekdanjih šolskih pravil. Učence je presenetilo, kako skrbno je bilo vse shranjeno.

Na vrhu police je stala še majhna lesena škatlica. Na pokrovu je bil narisan ključ. Učiteljica je rekla, da je danes ne bodo odprli, ampak bodo najprej razmislili, zakaj je bila shranjena skupaj z učili. Zdelo se jim je, da jih skrivnost vodi do nečesa pomembnejšega kot le do starega predmeta.

BESEDILO 19: SKRIVNOST STAREGA KLJUČA

2. del in vprašanja

Ko so škatlico naslednji dan odprli, so v njej našli pismo nekdanje ravnateljice. Zapisala je, da največja vrednost omare niso predmeti sami, ampak skrb, s katero so jih učenci in učitelji ohranili. V pismu je pisalo, da lahko stare stvari še danes učijo potrpežljivosti, natančnosti in spoštovanja do dela ljudi pred nami.

Učenci so se odločili, da bodo iz najdenih predmetov pripravili poseben razstavni kotiček z naslovom »Ključ do šolskih spominov«. Ob omaro so postavili kroniko, nekaj starih učil in kartonček z mislijo: »Kar ohranimo, lahko ponovno uči.« Obiskovalcem so razložili, da skrivnost ni bila v zaklenjenih vratih, temveč v sporočilu, ki ga je omara varovala.

Sara je za šolski časopis zapisala, da jih je mali ključ naučil nečesa velikega: včasih do odgovora ne prideš hitro, ampak s potrpežljivim opazovanjem, sodelovanjem in spoštovanjem preteklosti. Od takrat naprej so vsi na stari predmet gledali drugače – ne kot na nekaj pozabljenega, ampak kot na del zgodbe njihove šole.

VPRAŠANJA

1. Kaj so pripravljali učenci petega razreda?
2. Kje je stala zaklenjena omara?
3. Kaj je pisalo na kartončku pri ključavnici?
4. Kako so se učenci lotili raziskovanja?
5. Kje je Rok našel ključ?
6. Kaj je pisalo na lističu ob ključu?
7. Kaj so našli v arhivu?
8. Kaj je bilo v omari?
9. Kaj je bilo narisano na pokrovu škatlice?
10. Kaj so našli v škatlici?
11. Kaj je pisalo v pismu nekdanje ravnateljice?
12. Kako so poimenovali razstavni kotiček?
13. Kaj pomeni misel »Kar ohranimo, lahko ponovno uči.«?
14. Kaj se je Sara naučila iz te izkušnje?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj je po tvojem mnenju pomembno ohranjati stare šolske predmete.

BESEDILO 20: KO JE RAZRED OŽIVIL POTOK

1. del

Na Osnovni šoli Triglav so se učenci petega razreda pri naravoslovju pogovarjali o vodi in življenju ob njej. Učitelj Andrej jim je predlagal, da obiščejo majhen potok, ki je tekel za šolskim igriščem. Nekoč je bil bister in poln vodnih živali, v zadnjih letih pa je bil njegov breg precej zaraščen, ob njem pa se je nabralo tudi nekaj smeti.

Ko so prišli do potoka, so najprej obstali v tišini. Voda je še vedno lepo tekla čez kamne, vendar je med travo ležalo nekaj plastenk, ob robu je bil star ovitek, po bregu pa je raslo preveč suhega plevela. Sara je rekla, da je škoda, ker tako lep kotiček ni bolj urejen. Rok pa je opazil, da je na mokrem kamnu vendarle sedela majhna vodna žuželka, kar je pomenilo, da je potok še vedno živ.

Učitelj jim je razložil, da narava pogosto potrebuje le malo pomoči in veliko odgovornosti. Učenci so se odločili, da bodo pripravili akcijo urejanja potoka. Pred tem pa so morali narediti načrt. Ena skupina je zapisovala, kaj je treba očistiti, druga je opazovala rastline in živali ob vodi, tretja je pripravljala pravila za varno delo, četrta pa je risala zemljevid območja.

Naslednji dan so v šoli izdelali plakate z napisoma »Potok ni koš za smeti« in »Čista voda, živahna narava«. Ravnateljica je njihovo zamisel podprla, občina pa jim je poslala rokavice, vreče in nekaj lesenih kolov za označevanje poti. Učenci so bili ponosni, saj je njihov šolski projekt postal skupna naloga za ves razred.

V soboto zjutraj so se ob potoku zbrali učenci, učitelji in nekaj staršev. Previdno so pobirali odpadke, odstranjevali suhe veje in urejali stezico, da ljudje ne bi hodili preblizu mehkih delov brega, Jaka je našel star kovinski pokrovček, Maja pa majhen kamen, pod katerim sta se skrivala dva vodna polža. Vsi so zato pazili, da niso motili živali bolj, kot je bilo potrebno.

Ko je bilo delo skoraj končano, je Ema pokazala na plitvino ob robu. Med kamenčki so opazili drobne paglavce. Učitelj Andrej je rekel, da je to lep znak, da je potok kljub vsemu ohranil življenje. Učenci so bili veseli, saj so razumeli, da njihovo delo ni pomenilo le čiščenja, ampak tudi skrb za prostor, kjer živijo rastline in živali.

Pred odhodom so ob stezici postavili lesen količek z majhno tablo, na kateri je pisalo: »Skrbimo za naš potok.« Zdelo se jim je, da so s skupnim delom naredili nekaj res pomembnega.

BESEDILO 20: KO JE RAZRED OŽIVIL POTOK

2. del in vprašanja

V naslednjih tednih so učenci ob potoku večkrat opazovali spremembe. V dnevnik so zapisovali, kdaj je voda bolj bistra, katere živali opazijo in ali obiskovalci spoštujejo pravila. Ugotovili so, da se je ob bregu pojavilo več kačjih pastirjev, med travo pa je bilo manj smeti kot prej.

Ob koncu meseca so v šolski avli pripravili razstavo z naslovom »Naš potok ponovno diha«. Nanjo so prilepili fotografije, zemljevid, risbe živali in nekaj svojih zapisov. Učitelj Andrej je povedal, da narave ne varujemo le z besedami, ampak z dejanji. Sara pa je zapisala, da majhna pomoč v pravem trenutku lahko veliko pomeni za prostor, ki ga imamo radi.

Ko so šli še zadnjič tistega meseca mimo potoka, se jim je zdel svetlejši in prijaznejši. Morda se voda ni spremenila čez noč, spremenili pa so se oni: postali so bolj pozorni, potrpežljivi in odgovorni.

VPRAŠANJA

1. O čem so se učenci pogovarjali pri naravoslovju?
2. Kam jih je odpeljal učitelj Andrej?
3. Kaj so opazili ob potoku?
4. Kaj je pomenilo, da je Rok opazil vodno žuželko?
5. Kako so se pripravili na akcijo?
6. Kaj je pisalo na plakatih?
7. Kaj jim je poslala občina?
8. Kaj so delali v soboto zjutraj?
9. Kaj je našla Ema ob plitvini?
10. Kaj je pisalo na mali tabli ob stezici?
11. Kaj so učenci zapisovali v dnevnik?
12. Kaj so pripravili v šolski avli?
13. Kako so poimenovali razstavo?
14. Kaj pomeni misel, da naravo varujemo z dejanji?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, kako bi ti pomagal/-a varovati potok ali drug del narave.

BESEDILO 21: VEČER, KO SO BRALI POD DREVESOM

1. del

Na Osnovni šoli Mavrica so učenci petega razreda nekega tedna praznovali teden branja. Knjižničarka Mojca je predlagala nekaj posebnega: večerno branje na šolskem dvorišču pod staro lipo. Učenci so bili navdušeni, saj niso pogosto ostali v šoli še po sončnem zahodu.

Ko so se zvečer zbrali na dvorišču, je bila pod lipo pripravljena velika odeja, nekaj blazin, košara s knjigami in majhne svetilke. Učiteljica Tanja je rekla, da ta večer ne bo pomembno, kdo bere najhitreje, ampak kdo zna dobro poslušati, opazovati in deliti zgodbo z drugimi. Ko se je nebo počasi obarvalo oranžno in vijolično, se je zdelo, kot da se bo začelo pravo malo knjižno doživetje.

Najprej je vsak učenec pokazal knjigo, ki jo je prinesel s seboj. Nekdo je izbral pustolovsko zgodbo, nekdo živalsko pripoved, nekdo knjigo o vesolju, nekdo pa zbirko pesmi. Knjižničarka Mojca je pojasnila, da se bralci med seboj razlikujejo in da je prav v tem čar knjižnice – vsak lahko najde knjigo zase.

Nato je Mojca iz košare vzela staro knjigo pravljic in prebrala začetek zgodbe o dečku, ki je iskal drevo modrosti. Učenci so poslušali čisto tiho. Maja je kasneje rekla, da se ji je zdelo, kot da je zgodba še lepša zato, ker jo berejo pod pravim drevesom. Po branju so se razdelili v manjše skupine. Vsaka je dobila nalogo, da iz bereče knjige izbere najljubši odlomek in ga pripravi za kratko glasno branje.

Rokova skupina je izbrala smešen odlomek, ob katerem so se vsi zasmejali. Sarina skupina je prebrala miren in nekoliko skrivnosten del, Jaka pa je iz knjige o vesolju poiskal zanimivo razlago o tem, zakaj zvezde svetijo. Med odmori so učenci zapisovali lepe misli na listke in jih obešali na vrvico med vejami lipe.

Ko se je zmračilo, so prižgali svetilke. V mehki svetlobi so se knjige in obrazi zdeli še bolj topli. Na vrvici so že visele misli, kot sta »Knjiga je potovanje brez kovčka« in »Kdor bere, nikoli ni sam«. Zdelo se je, da je lipo tisti večer napolnila posebna tiha radovednost.

Pred koncem večera je učiteljica Tanja rekla, naj vsak razmisli, katera beseda bi najbolje opisala njihov večer. Učenci so izbirali besede, kot so mir, domišljija, prijateljstvo in zvedavost. Zdelo se jim je, da je bil to eden tistih šolskih večerov, ki jih ne pozabiš hitro.

BESEDILO 21: VEČER, KO SO BRALI POD DREVESOM

2. del in vprašanja

Naslednji teden so učenci v knjižnici pripravili razstavni kotiček z naslovom »Besede pod lipo«. Nanjo so pritrdili listke z lepimi mislimi, seznam priporočenih knjig in nekaj fotografij večera. Knjižničarka Mojca je opazila, da si po dogodku učenci pogosteje izposojajo knjige, o njih govorijo z večjim veseljem in si med seboj priporočajo nove zgodbe.

V šolski časopis so zapisali, da večer ni bil poseben samo zaradi knjig, ampak tudi zato, ker so branje doživeli kot skupno doživetje. Tanja je dodala, da knjiga včasih najbolj zaživi takrat, ko jo deliš z drugimi. Učenci so se strinjali, da bi tak večer radi ponovili tudi prihodnje leto.

Ko so še nekaj dni pozneje hodili mimo stare lipe, so se spomnili mehke svetlobe, šumenja listov in tihih glasov prijateljev. Zdelo se jim je, da vsaka dobra zgodba res pusti sled – ne samo v knjigi, ampak tudi v ljudeh.

VPRAŠANJA

1. Kaj so praznovali učenci petega razreda?
2. Kaj je predlagala knjižničarka Mojca?
3. Kaj je bilo pripravljeno pod lipo?
4. Kaj je rekla učiteljica Tanja na začetku večera?
5. Kaj je najprej pokazal vsak učenec?
6. Kaj je prebrala knjižničarka Mojca?
7. Kakšno nalogo so dobile skupine?
8. Kaj so učenci zapisovali na listke?
9. Katere misli so visele na vrvici?
10. Kako so poimenovali razstavni kotiček?
11. Kaj so pripravili v knjižnici naslednji teden?
12. Kaj je opazila knjižničarka po dogodku?
13. Kaj pomeni misel, da knjiga zaživi, ko jo deliš z drugimi?
14. Kako so se učenci počutili, ko so se pozneje spomnili večera?
15. Obnovi besedilo v petih do sedmih povedih.
16. Napiši, zakaj bi se ti zdel tak bralni večer zanimiv.

BESEDILO 1: SKRIVNOST STAREGA HRASTA (1. del)

Na robu vasi Dolina je stal star hrast. Bil je tako velik, da ga trije odrasli ljudje ne bi mogli objeti, tudi če bi se prijeli za roke. Njegove veje so se raztezale daleč na vse strani in poleti metale prijetno senco na travnik pod njim. Vaščani so radi pripovedovali, da je hrast starejši od vseh hiš v vasi.

Otroci so se pod hrastom pogosto igrali. Repa dodica, io pocodico, do ize je odrogac ao biako je cokazica, cocica, poponeti, koliko dela, zanimivih zgodb je slišal!

Nekega petkovega popoldneva so se pod hrastom zbrali učenci petega razreda. Učiteljica Anja jim je naravoslovni dan opazujejo drevo in njegovo okolico. Vsaka skupina je dobila posebno nalogo. Ena skupina je merila obseg debla, druga je opazovala liste, tretja je iskala živali, ki živijo v bližini drevesa, četrta pa je zapisovala zgodbe, ki so jih o hrastu povedali starejši vaščani.

BESEDILO 1: SKRIVNOST STAREGA HRASTA (2. del)

Maja, Tine in Jakob so bili v skupini, ki je zbirala zgodbe. Povprašali so po starejših vaščanih in zapisali vse, kar so slišali.

»Oh, ta hrast,« je rekla počasi gospa Marija, »ko sem bila majhna, smo se otroci tam skrivali pred soncem. Moj dedek mi je pripovedoval, da so se nekoč pod hrastom zbrali vaščani, kadar so se morali dogovoriti o pomembnih stvareh.«

Otroci so si vse skrbno zapisali. Nato jih je gospa Marija povabila v hišo. Iz stare lesene skrinje je vzela porumenéli zvezek. V njem so bile risbe in kratki zapisi njenega dedka. Na eni strani je bila narisana podoba hrasta. Pod risbo je pisalo: »Hrast nas uči potrpežljivosti. Raste počasi, a trdno.«

Ko je Maja stala pred plakatom, je pomislila, da hrast ni samo drevo. Bil je del spominov, dom za živali, prostor za igro in simbol vasi. Od takrat naprej ga ni več gledala enako.

VPRAŠANJA K BESEDILU 1

1. Kje je stal stari hrast?
2. Kako so se otroci igrali pod hrastom?
3. Kaj je bila naloga skupine, v kateri so bili Maja, Tine in Jakob?
4. Katero zgodbo jim je povedala gospa Marija?
5. Kaj je pisalo v zvezku njenega dedka?
6. Kaj se je Maja naučila o hrastu?

BESEDILO 2: DAN, KO JE ŠOLA DIŠALA PO KRUHU (1. del)

V sredo zjutraj je po hodnikih naše šole Sončni grič dišalo drugače kot običajno. Namesto vonja po mokrih čevljih, šolskih zvezkih in učilnicah se je po zraku širil topel vonj po sveže pečenem kruhu.

Učenci so že pri vhodu radovedno pogledovali proti jedilnici, od koder je prihajalo prijetno brnenje glasov.

Tistega dne so imeli učenci petih razredov tehniški dan z naslovom »Od zrna do kruha«. Namen dneva ni bil samo speči kruh, ampak razumeti, koliko dela, znanja in potrpežljivosti je potrebnih, preden zrna kruha pride na krožnik.

Učiteljica Nina je že prejšnje dni učencem razložila, naj doma vprašajo stare starše ali starše, ali poznajo kakšen pregovor o kruhu.

BESEDILO 2: DAN, KO JE ŠOLA DIŠALA PO KRUHU (2. del)

Ko so se učenci zbrali v učilnici, so najprej prebrali nekaj pregovorov. Lara je povedala: »Če kruhek pade ti na tla, poberi in poljubi ga.« Učiteljica je pojasnila, da ta pregovor govori o spoštovanju hrane.

V preteklosti kruh ni bil samoumeven. Ljudje so garali na poljih, mleli žito in z veliko truda pripravili testo.

Nato je učence obiskal gospod Peter, lokalni pek. S seboj je prinesel vse vrste moke, belo, polnozrnato, rženo in koruzno. Povedal jim je, kako nastane kruh in zakaj je pomembno uporabljati domače sestavine.

Po uvodnem delu so se učenci razdelili v skupine. Vsaka skupina je dobila posodo, moko, mlačno vodo, sol, kvas in leseno kuhalnico. Otroci so gnetli testo, opazovali, kako vzhaja, in nato oblikovali hlebčke. Ko so zadišali sveži hlebčki, je v jedilnici zavladalo veselje.

VPRAŠANJA K BESEDILU 2

1. Po čem je dišalo po šoli tisto sredo?
2. Kaj je bil namen tehniškega dne?
3. Kateri pregovor je povedala Lara?
4. Kdo je učencem predstavil različne vrste moke?
5. Opiši, kaj so učenci počeli v skupinah.
6. Kaj smo se naučili ta dan?

BESEDILO 3: DEČEK, KI JE POSLUŠAL REKO (1. del)

Matic je živel v majhnem kraju ob reki. Reka ni bila zelo široka, vendar je bila za prebivalce kraja pomembna. Ob njej so se ljudje sprehajali, ribiči so ob jutrih mirno sedeli na bregu, otroci pa so po poletju v plitvem delu namakali noge.

Zadnja leta pa je Matic opazoval, da se je nekaj spremenilo. Na bregu se je pojavljalo več odpadkov: plastenke, vrečke, pločevinke in drugi predmeti, ki tja ne sodijo.

Matic je imel rad reko. Po pouku se je pogosto ustavil na lesenem mostu in opazoval vodo. Včasih je s seboj prinesel zvezek in risal gladino, kamne, trstičje in race.

BESEDILO 3: DEČEK, KI JE POSLUŠAL REKO (2. del)

Nekega ponedeljka je Matic opazil, da je ob bregu več odpadkov kot običajno. Uzel je veliko vrečko, nadel rokavice in začel pobirati smeti. Vrečka je hitro postala polna.

Matic je pomislil: »Če hočemo, da je reka čista, moramo začeti pri sebi.« Odločil se je, da bo nekaj storil. Pripravil je majhen plakat in ga obesil na oglasno desko v šoli: »Čista reka, čisto naše okolje. Pridruži se nam!«

V soboto dopoldne se je ob reki zbralo nekaj sošolcev, učiteljica in tudi nekaj staršev. Skupaj so pobrali smeti, ločili odpadke in se pogovorili, kako lahko vsak dan pomagamo ohraniti naravo čisto.

Od takrat je bil Matic prepričan, da tudi majhna dejanja spremenijo svet. In reka? Spet je začela pripovedovati svoje zgodbe v tišini in v lesketu sonca.

VPRAŠANJA K BESEDILU 3

1. Kje je živel Matic?
2. Kaj je Matic opazil ob reki?
3. Kaj je naredil, ko je videl odpadke?
4. Kakšno sporočilo je napisal na plakat?
5. Kdo se je odzval na njegovo povabilo?
6. Kaj nas zgodba uči?

PREVERJANJE BRANJA – 5. RAZRED

Preberi besedila in reši naloge.

BESEDILO 1: IZLET NA HRIB

V soboto smo se z družino odpravili na izlet na hrib. Zjutraj smo zgodaj vstali in se z avtom odpeljali do izhodišča poti. Sonce je že grelo, ko smo začeli hoditi po gozdu. Pot je bila sprva lahka, potem pa vedno strmejša. Na vrhu smo si privoščili malico in občudovali razgled. Videli smo dolino, reko in oddaljene vase. Počitek nam je dobro del. Na poti navzdol smo srečali še nekaj pohodnikov. Domov smo se vrnili utrujeni, a zelo zadovoljni. Že komaj čakamo na naslednji izlet!

BESEDILO 2: ZGODBA O MAČKU

Muri je črn maček s belimi tačkami. Živi pri naši babici na vasi. Je zelo igriv in rad lovi žogico iz volne. Vsako jutro se zlepa raztegne, se odpravi na vrt in opazuje ptice. Popoldne rad spi na toplem soncu pred hišo. Zvečer pa pride v kuhinjo in se stisne k babici na stol. Muri ni navaden maček. Je pravi prijatelj, ki vedno polepša dan. Ko sem pri babici, se z njim vedno igram in ga božam.

BESEDILO 3: DEŽEVNI DAN

Danes je deževalo že od jutra.
Kaplje so trkale na okno in po nebu so se premikali sivi oblaki.
Ker ni bilo mogoče iti ven,
sva s sestro ostala doma.
Najprej sva brala knjige, potem pa sva skupaj spekla jabolčni zavitek.
Hiša je dišala po cimetu in jabolkih.
Popoldne smo igrali družabne igre in se veliko smejali. Deževen dan je bil prav poseben, saj smo ga preživeli skupaj in zelo lepo.

NALOGE – BESEDILO 1

1. Kdaj so se odpravili na izlet?
2. Kam so šli?
3. Kaj so videli na vrhu?
4. Kako so se počutili ob vrnitvi domov?
5. Poišči v besedilu besedo, ki pomeni isto kot *utrujeni*.
6. Zakaj družina že komaj čaka na naslednji izlet?
7. Kaj bi ti vzel s seboj na tak izlet? Zakaj?

NALOGE – BESEDILO 2

1. Kako je ime mačku?
2. Kje živi?
3. Kaj rad počne zjutraj?
4. Kje spi popoldne?
5. Kako vemo, da ima Muri rad babico?
6. Poišči v besedilu besedo, ki pomeni isto kot *igriv*.
7. Zakaj je Muri poseben maček?

NALOGE – BESEDILO 3

1. Kakšno je bilo vreme?
2. Zakaj nista mogla iti ven?
3. Kaj sta najprej počela s sestro?
4. Kaj sta spekla?
5. Kaj so počeli popoldne?
6. Poišči v besedilu besedo, ki pomeni isto kot *vonj*.
7. Zakaj je bil deževen dan poseben?

KRITERIJI USPEŠNOSTI

- Besedilo preberem natančno in z razumevanjem.
- Ugotavljam podatke, ki so zapisani v besedilu.
- Razumem, kaj besedilo sporoča.
- Povezujem informacije in sklepam.
- Razlagam pomen besed v besedilu.
- Izražam svoje mnenje in ga utemeljim.

OCENJEVALNA MREŽA

Področje	Odlično (4)	Prav dobro (3)	Dobro (2)	Potrebujem pomoč (1)
Razumevanje besedilnih podatkov	Vsi odgovori so pravilni.	Večina odgovorov je pravilnih.	Nekateri odgovori so pravilni.	Le redki odgovori so pravilni.
Razumevanje sporočila	Vsi odgovori so pravilni.	Večina odgovorov je pravilnih.	Nekateri odgovori so pravilni.	Le redki odgovori so pravilni.
Uporaba besedišča	Vsi odgovori so pravilni.	Večina odgovorov je pravilnih.	Nekateri odgovori so pravilni.	Le redki odgovori so pravilni.
Mnenje in utemeljitev	Vsi odgovori so pravilni.	Večina odgovorov je pravilnih.	Nekateri odgovori so pravilni.	Le redki odgovori so pravilni.

NASVETI ZA USPEŠNO BRANJE

- Pred branjem si oglej naslov in sliko.
- Med branjem si označi pomembne dele.
- Neznane besede razumeš iz konteksta.
- Po branju si postavljaj vprašanja.
- Govori o prebranem in deli svoje mnenje.

